

College van burgemeester en wethouders**GOEDGEKEURD**

Zitting van 1 september 2020
Programma - Duurzaam Beleefbaar
Toerisme

**12 2020_B&W_00336 Nationaal Park Weerribben-Wieden – Nationaal Park
Nieuwe Stijl - informeren**

Samenstelling:**Aanwezig:**

de heer R. Bats, Burgemeester; de heer B. Harmsma, Wethouder; mevrouw T. Jongman, Wethouder;
de heer M. Scheringa, Wethouder; mevrouw T. Bijl; mevrouw J. Groot de, Secretaris

Samenvatting

De verantwoordelijkheden voor Nationale Parken zijn vanaf 2013 overgeheveld aan de provincies. Het beheer en onderhoud van de natuur in de Nationale Parken wordt door de provincies bekostigd vanuit de SNL regeling. De overige verantwoordelijkheden zijn in Overijssel verder gedecentraliseerd. In ons geval is dit opgepakt door diverse gebiedspartijen in de Stichting Weerribben-Wieden die, passend bij de doelstellingen van de stichting, aan de slag zijn gegaan om het Nationaal Park Weerribben-Wieden te verbreden tot een Nationaal Park Nieuwe Stijl. Het Rijk stelt hiervoor nu, voor de periode 2020-2023, budget beschikbaar onder voorwaarde van regionale cofinanciering. De provincie Overijssel is bereid om de cofinanciering bij te dragen. Met een mogelijke bijdrage van het Rijk geeft dit de mogelijkheid het proces om de realisatie van een Nationaal Park Nieuwe Stijl te bespoedigen. De Stichting Weerribben-Wieden heeft hiervoor een projectplan opgesteld welke ter kennisname als bijlage is toegevoegd. De gemeente financiert structureel de Stichting Weerribben-Wieden. Het kernteam Nationale Parken heeft de fracties in de Tweede Kamer benaderd met het verzoek hier in de toekomst aan bij te gaan dragen. Wethouder Broekhuis (gemeente Utrechtse Heuvelrug) heeft een motie bij de VNG ingediend met de oproep om hierover in gesprek te gaan met het Rijk. We stellen voor deze motie te ondersteunen en de initiatiefnemers hiervan op de hoogte te stellen.

Informatienota**Inleiding***Inleiding/voorgeschiedenis*

Tot 2013 was de rijksoverheid verantwoordelijk voor de nationale parken in Nederland. Onder toenmalig staatssecretaris Bleker is het natuurbeleid gedecentraliseerd. De provincies zijn sindsdien op basis van het Natuurakkoord verantwoordelijk voor het beheer van de natuur in de nationale parken (via het subsidiestelsel natuur & landschap). Het Rijk bleef verantwoordelijk voor de aanwijzing van de nationale parken. Uit ongenoegen over de rol van het Rijk bij het natuurbeleid is in 2014, bij de vaststelling van de Rijksbegroting 2015, een motie van de toenmalige kamerleden Jacobi en Van Veldhoven aangenomen. Als gevolg hiervan hebben overheden en organisaties onder staatssecretaris Van Dam (Economische Zaken) de Nationale Parken Deal gesloten, waarbij partijen zich hebben uitgesproken zich samen in te zetten voor:

1. het verhogen van de kwaliteiten van Nationale Parken in Nederland;

2. het versterken van de betrokkenheid van de samenleving bij de natuur;
3. het bereiken van een sterkere merk- en marktpositie van de Nederlandse Nationale Parken.

Hieruit voortvloeiend zijn 5 doelstellingen gedefinieerd:

1. Nationale Parken zijn een sterker merk
2. Nationale Parken bieden unieke natuur van (inter)nationale allure
3. Nationale Parken trekken meer bezoekers
4. Het nationale Park zorgt voor een betere sociaaleconomische ontwikkeling van de regio en is onlosmakelijk verbonden met de regio
5. Nationale Parken hebben een effectievere governance

In 2016 heeft het ministerie van Economische Zaken een publieksverkiezing van het mooiste natuurgebied van Nederland (Nationaal Park van wereldklasse) uitgeschreven. Initiatiefnemers werden uitgenodigd een plan in te dienen voor een natuurgebied dat kan uitgroeien tot Nationaal Park van (inter)nationale allure. Ook het (kernteam) Nationaal Park Weerribben-Wieden heeft hiervoor een bidbook ingediend. Het Nederlandse Waddengebied, de Veluwe en Nationaal Park Hollandse Duinen hebben uiteindelijk de verkiezing gewonnen.

In 2018 zijn de ambities voor Nationale Parken Nieuwe Stijl neergelegd in (een werkversie van) een landelijke standaard. De ambities in dit document richten zich op het ontwikkelen van grotere parken met een zo compleet mogelijk landschaps-ecologisch systeem en het versterken van de gebiedsidentiteit en de beleefbaarheid. De verbondenheid met de regionale gemeenschap en educatie en onderzoeksprogramma's zijn hierbij van belang. Door het werken aan deze ambities leveren de parken een belangrijke bijdrage aan de bovengenoemde waarden van natuur. Minister Schouten heeft in 2019 aangegeven parken die zich willen ontwikkelen richting Nationaal Park Nieuwe Stijl extra ondersteunen door een impuls te geven aan de versterkingsslag van de parken. Hiervoor heeft ze eenmalig een bedrag van € 6.000.000 voor de periode 2020-2022 beschikbaar gesteld. Hierbij heeft ze aangegeven dat het van belang is dat dit wordt aangevuld met cofinanciering vanuit de regio. Dit bedrag kan parken helpen bij het vormgeven van gebiedsprocessen om de natuur-, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten te versterken. De provincie Overijssel heeft € 1.000.000 beschikbaar voor de regionale cofinanciering van de twee Nationale Parken in Overijssel. Voor zowel Nationaal Park Weerribben-Wieden als Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug stellen ze budget beschikbaar als cofinanciering.

Kernboodschap

Nationaal Park Weerribben-Wieden Nieuwe Stijl

Sinds 2014 wordt samen met gebiedspartijen in onze gemeente gewerkt aan het omvormen van het al bestaande Nationaal Park naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl. In 2017 is de Stichting Weerribben-Wieden opgericht. Met financiële ondersteuning van de provincie Overijssel zijn een groot aantal zaken opgepakt. Voor de structurele financiering van de Stichting Weerribben-Wieden is jaarlijks een bedrag van circa € 180.000 beschikbaar terwijl voor de toeristische promotie en marketing nog eens een bedrag van circa € 150.000 beschikbaar is, bij elkaar dus € 330.000. We zijn een heel eind op weg om te komen tot een Nationaal Park Nieuwe Stijl. Dit proces kan worden versneld met cofinanciering van provincie en Rijk. Zoals al aangegeven bestaat nu de mogelijkheid om deze financiële ondersteuning te verkrijgen. Om in aanmerking te komen voor deze ondersteuning heeft de Stichting Weerribben-Wieden een projectplan opgesteld (**bijlage 1**). Dit plan is als bijlage toegevoegd. Wanneer de aanvraag bij de provincie en het Rijk gehonoreerd wordt komt een extra

bedrag beschikbaar om versneld de doorontwikkeling naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl te realiseren. De exacte hoogte van het beschikbare bedrag is afhankelijk van het aantal Nationale Parken dat een aanvraag doet. We gaan op dit moment uit van een bedrag van € 400.000 dat dan verdubbeld zal worden door de provincie.

Structurele financiering Nationale Parken

De bijdragen van provincie en rijk zijn bedoeld om de doorontwikkeling naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl te realiseren. In juni 2020 heeft het Kernteam Nationale Parken (bestuurlijke delegatie van vertegenwoordigers van Partners Nationale Parken Deal, w.o. ANWB, Federatie Particulier Grondbezit, Gastvrij Nederland, Natuurmonumenten, Landschappen NL, VNO-NCW, IVN, NBTC, Samenwerkingsverband Nationale Parken) een brief verzonden aan de diverse fracties in de Tweede Kamer met het verzoek in de verkiezingsprogramma's 2021 op te nemen om "structurele afspraken te gaan maken inzake aanpak en financiering voor de lange termijn over de instandhouding en doorontwikkeling van de Nationale Parken" (**bijlage 2**). Er wordt in dit kader aan het Rijk verzocht om een jaarlijks bedrag van € 10.000.000 voor stelsel financiering, educatie, onderzoek en een Nationale Parken Bureau. Wethouder Chantal Broekhuis van de gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft het initiatief genomen tot een motie bij de VNG om aandacht te vragen voor de structurele financiering van Nationale Parken (**bijlage 3**). De acht gemeenten in Utrecht steunen deze motie, en de verwachting is dat ook de omliggende gemeenten positief zijn. Het Nationale Parken Bureau heeft het Nationaal Park Weerribben-Wieden en de gemeente Steenwijkerland verzocht deze motie te ondersteunen. Gezien het belang van structurele financiering van Nationaal Park Weerribben-Wieden wordt voorgesteld de motie te ondersteunen en de initiatiefnemers hiervan op de hoogte te stellen.

Consequenties voor de gemeente

Wanneer het Rijk en de provincie mee financieren wordt de transitie van Nationaal Park Weerribben-Wieden tot Nationaal Park Nieuwe Stijl versneld.

Communicatie

De communicatie wordt verzorgd door de Stichting Weerribben-Wieden.

Vervolg

De Stichting Weerribben-Wieden blijft zich ontwikkelen. De raad is hierover eerder geïnformeerd. We willen de raad blijven informeren over de ontwikkelingen en mogelijk is daarvoor ook nadere besluitvorming nodig. Met het bestuur van de Stichting Weerribben-Wieden wordt besproken hoe we dit kunnen organiseren. Vanzelfsprekend zullen we de raad ook informeren over het resultaat van onderhavige aanvraag voor financiering bij het Rijk

Corona

N.v.t.

Besluit

Beslispunt 1

Het college neemt kennis van het Projectplan Nationaal Park Nieuwe Stijl

Beslispunt 2

Het college neemt kennis van de aanvraag voor subsidie bij het Rijk en de daarmee samenhangende financiële ondersteuning door de provincie Overijssel

Beslispunt 3

Het college besluit de concept motie bij de VNG, betreffende de structurele financiering van Nationale Parken te ondersteunen

Beslispunt 4

Het college besluit dit door te zenden als informatienota naar de raad

Bijlagen

1. 1. SWW_ Projectplan NP Weerribben-Wieden.pdf
2. 2. Brief Tweede Kamer fracties van Kernteam.pdf
3. 3. Concept motie VNG structurele financiering Nationale Parken.pdf

Nationaal Park
Weerribben-Wieden

Naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl

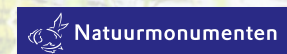

Projectplan Nationaal Park Weerribben-Wieden

Colofon

Dit is een uitgave van
Stichting Weerribben-Wieden.
www.stichtingweerribbenwieden.nl

Leden Stichting Weerribben-Wieden

Plaatselijke Belangen in De Wieden

Plaatselijke Belangen in De Weerribben

Dit projectplan is mede tot stand gekomen
door de rijke inbreng van

Bart Beukema, Jan Boxum, Trudy van Es, Frans de Graaf,
Ingeborg de Groot, Hero Klinker, Jolanda de Kruijff,
Jan Schuring, Martin van de Linde, Annet Oling,
Thea Peters, Erica Slagter en Rob Tax

6/58

College van burgemeester en wethouders - 1 september 2020 - 2020_B&W_00336

Voorwoord

Nationaal Park Weerribben-Wieden heeft de ambitie om de komende drie jaar uit te groeien tot een van Nederlands vooraanstaande (inter)nationale parkiconen.

Stichting Weerribben-Wieden geeft als aanvrager uitvoering aan deze ambitie. Zij is hét samenwerkingsverband voor Weerribben-Wieden, waarin negen partners zijn vertegenwoordigd met een groot gezamenlijk belang in dit waardevolle gebied:

- Gemeente Steenwijkerland
- Staatsbosbeheer | Regiodirectie Oost
- Natuurmonumenten | Beheereenheid De Wieden
- LTO Noord | Afdeling Steenwijkerland
- Koninklijke Horeca Nederland | Afdeling Steenwijkerland
- Ondernemersplatform Steenwijkerland
- KopTop
- Plaatselijke Belangen Weerribben
- Plaatselijke Belangen Wieden

Negen partijen die elkaar aanvullen op expertise, (gebieds)kennis, netwerk, denk- en ondernemerskracht, uitvoeringscapaciteit en (wettelijke) bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Daarnaast zijn er meer samenwerkingsverbanden, zoals met MarketingOost, IVN en Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Voor ons is de status Nationaal Park Nieuwe Stijl de ultieme beloning voor onze kroonjuwelen in het grootste laagveengebied van Noordwest-Europa. Een unieke regio waar mensen wonen, werken en recreëren in een ecologisch hoogwaardige omgeving. Behalve een economische impuls betekent deze status ook een bekrachtiging van hen die de (inter)nationale allure van Weerribben-Wieden versterken. Bovendien is het een eerbetoon aan onze verbondenheid met elkaar binnen dit gebied.

Contactpersoon

Harold Viscaal, voorzitter & kwartiermaker
voorzitter@stichtingweerribbenwieden.nl

Augustus 2020

Stichting Weerribben-Wieden bestaat formeel sinds het najaar 2017, al werken de gebiedspartners al veel langer nauw samen aan een gezonde balans tussen ecologie, economie en leefbaarheid in het gebied. De huidige stichting is vanuit het werkveld ontstaan met als resultaat een uniek publiek privaat partnership dat in gezamenlijkheid de schouders onder een hele regio zet. Als partners vertegenwoordigen we een grote achterban, waardoor we draagvlak kunnen creëren. De stichting weet wat leeft in het gebied, wat nodig is en waar de energie zit.

Met zijn ruim 11.000 hectare aan natuurgebied is Nationaal Park Weerribben-Wieden het grootste laagveenmoeras van Noordwest-Europa. Eromheen ligt boerenlandschap afgewisseld met vaardorpen, Zuiderzeestadjes en vestingstad Steenwijk. Giethoorn is met zijn karakteristieke boerderijen, grachten en bruggetjes, het bekendste vaardorp en een enorme trekpleister voor buitenlandse bezoekers. Wanneer we spreken over

Weerribben-Wieden, hebben we het niet enkel over het natuurgebied van 11.000 hectare, maar juist over een veel grotere, landschapsecologische eenheid. Dit totale gebied valt nu nog binnen de begrenzing van de gemeente Steenwijkerland, maar overstijgt die begrenzing mogelijk in de toekomst.

We hebben Nationaal Park Weerribben-Wieden gespiegeld aan de 12 criteria uit het Werkkader 'De standaard voor de gebiedsaanduiding nationaal park' (Nationale Parken Bureau, 2018). Uit de score-tabel blijkt dat er vooral een kwaliteitssprong nodig is op de drie transitieopgaven en de samenhang tussen natuurkernen en omgeving. Wat we missen is een integrale gedragen toekomstvisie of ambitiedocument voor het gehele gebied, inclusief de natuurkernen, de dorpen en stadjes, de agrarische / toeristische omgeving en de omliggende hoge gronden.

Met de subsidie van LNV en provincie starten we een breed gedragen gebiedsproces op basis van verdiepende onderzoeken. In de driejarige transitieperiode naar 'Nationaal Park nieuwe stijl' werken we samen met het gebied aan een levend Ambitiedocument: de toekomstvisie Weerribben-Wieden.

Deze visie bevat een uitvoeringsagenda voor natuur, landschap, erfgoed, toeristische en agrarische economie en leefbaarheid. We benutten deze toekomstvisie als input voor de drie transitieopgaven klimaatadaptatie, energietransitie en toekomstbestendige landbouw.

Dit projectplan beschrijft de weg daar naartoe. In deel 1 beschrijven we waar we vandaan komen, in deel 2 waar we de komende drie jaar de kwaliteitssprong willen maken. In deel 3 wordt deze kwaliteitssprong geoperationaliseerd in een Plan van Aanpak.

De stichting vraagt subsidie aan voor de volgende activiteiten:

- Het laten uitvoeren van studies naar regionale samenhang ecologie - natuur / landschap - cultuurhistorie - inpassing drie transitieopgaven
- Het opstellen van een Ambitiedocument Weerribben-Wieden met uitvoeringsagenda binnen de context van 'Nationaal Park Nieuwe Stijl' die tevens input geeft voor de transitieopgaven: spreiding toerisme, klimaat, energie en landbouw
- Het organiseren van gebiedsprocessen rondom deze studies, ambitiedocument en uitvoeringsagenda
- Het opstellen en implementeren van een educatiestrategie
- Het opstellen van voorlichtings- en educatiematerialen over het gebied
- Het inrichten van een programmateam om deze ontwikkelfase te organiseren

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3	Deel 3: Hoe komen we daar?	65
Samenvatting.....	4	Structuur en planning	66
Inhoudsopgave	7	Plan van Aanpak en Begroting	69
Aanleiding en leeswijzer.....	8	Tenslotte.....	80
12 criteria en 3 transitie-opgaven	11	Bronvermelding	83
Deel 1: Waar komen we vandaan?.....	21	Bijlages.....	85
Ontwikkelingsfasen van het Nationaal Park22		Bijlage 1: Programma van Eisen voor	
Iconisch landschap.....	24	systeemanalyse.....	86
Ontginningsgeschiedenis	26	Bijlage 2: Onderdelen Ambitiedocument.....	88
Spectaculaire natuur.....	27	Bijlage 3: Stressmonitor	92
Alle verlandingsfasen aanwezig	28	Bijlage 4: Uitgebreid Plan van Aanpak en	
Schilderachtige dorpen en stadjes	29	begroting.....	96
Agrarisch landschap	30		
Deel 2: Waar willen we naartoe?	33		
Onze droom.....	34		
Strategische doelen	35		
Doel 1: Van en voor het gebied.....	36		
Doel 2: Ambitiedocument	40		
Doel 3: Uitblinken in gastvrijheid.....	46		
Doel 4: Toekomstbestendige agrarische			
sector	54		
Doel 5: Gebiedseducatie.....	56		
Doel 6: Compact programmateam	60		

Het begint met ambitie

Nationaal Park Weerribben-Wieden heeft de ambitie om de komende drie jaar uit te groeien tot een van Nederlands nationale parkiconen.

Stichting Weerribben-Wieden geeft als aanvrager uitvoering aan deze ambitie. Zij is hét samenwerkingsverband voor Weerribben-Wieden, waarin negen partners zijn vertegenwoordigd met een groot gezamenlijk belang in dit waardevolle gebied:

Daarnaast zijn er meer nauwe samenwerkingsverbanden, zoals met IVN, Waterschap Drents Overijsselse Delta en natuurlijk de omliggende provinciale overheden.

Als partners vertegenwoordigen we een grote achterban, waardoor we draagvlak kunnen creëren. De stichting weet wat leeft in het gebied, wat nodig is en waar de energie zit.

Om deze samenwerking te bekrachtigen wil Stichting Weerribben-Wieden het Nationaal

Park laten groeien tot Nationaal Park Nieuwe Stijl. In dit projectplan is het proces beschreven dat doorlopen moet worden om deze aanzegging te verkrijgen.

Subsidieaanvraag

De Nationale Parken in Nederland hebben in 2018 samen met overheden en partners 12 ambities afgesproken, die verwoord zijn als criteria in het Werkkader 'De standaard voor gebiedsaanduiding Nationaal Park' (Nationale Parken Bureau, 2018). Om deze ambities te behalen is er subsidie beschikbaar. Dit document is de basis onder de subsidieaanvraag in het kader 'Tijdelijke ondersteuning Nationale Parken'.

De nadruk in dit projectplan en het doel van de subsidie ligt op:

- organiseren van gebiedsprocessen
- maken van een ambitiedocument
- uitvoeren van studies op het gebied van regionale samenhang, ecologie of natuur

- maken van voorlichtingsmaterialen over het gebied
- maken van wetenschappelijke onderzoeksplannen

Een expliciet onderdeel is het meewerken aan de drie transitieopgaven op het gebied van klimaat, duurzame energie en landbouw.

Vooronderzoek en zelfreflectie

Allereerst hebben we Nationaal Park Weerribben-Wieden gespiegeld aan de 12 criteria uit het Werkkader. Uit deze zelfreflectie blijkt dat er vooral een kwaliteitssprong nodig is op de drie transitieopgaven en de samenhang tussen natuurkernen en omgeving.

Ook mist een integraal gedragen ambitiedocument met toekomstvisie voor het gehele gebied, inclusief de natuurkernen, de dorpen en stadjes, de agrarische-toeristische omgeving en de omliggende hoge gronden.

Waar komen we vandaan?

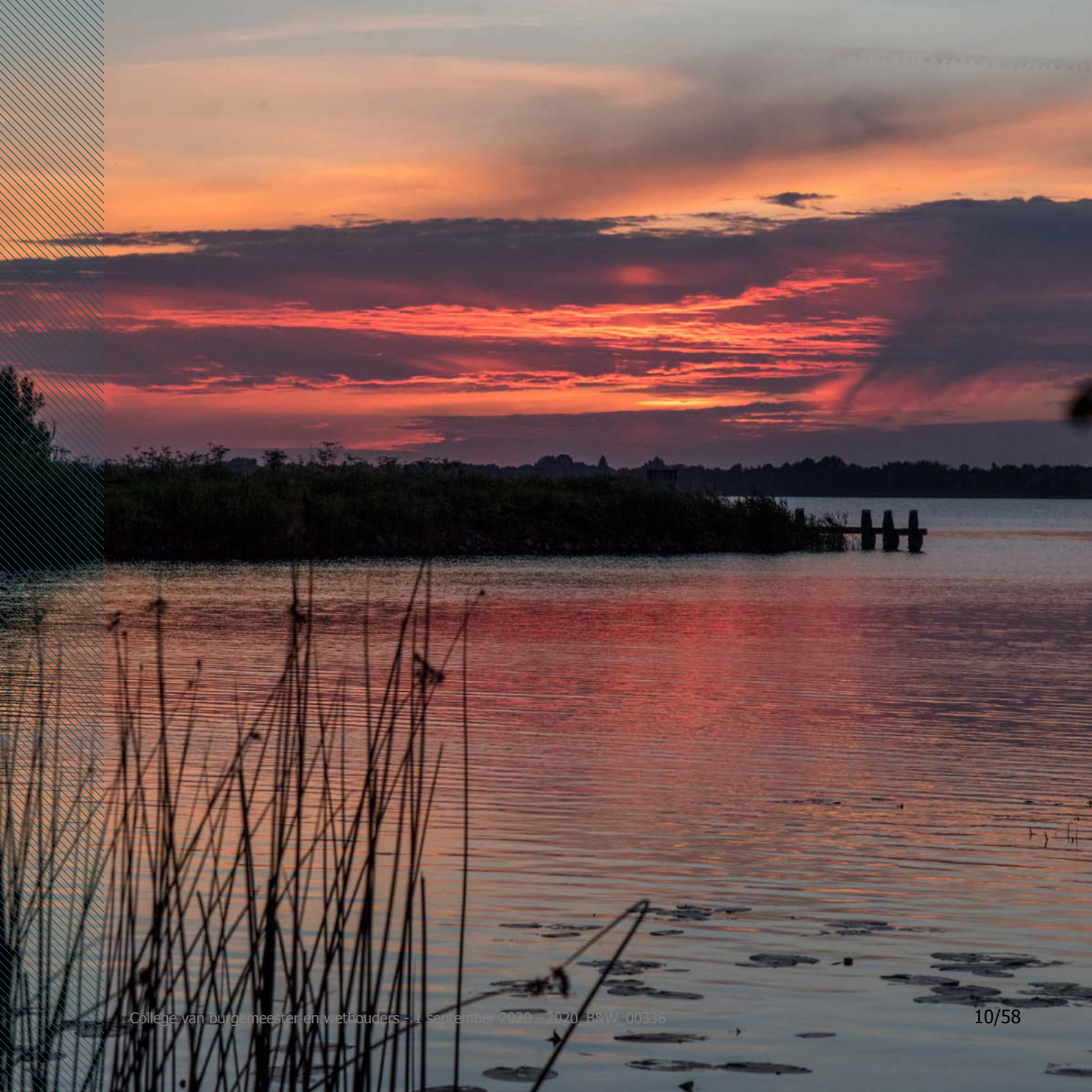
In deel 1 van dit projectplan is verder de huidige stand van het Nationaal Park Weerribben-Wieden omschreven. Ontwikkelingsfasen, de natuur, het landschap en de verhoudingen tot de lokale economie.

Waar willen we naar toe?

In deel 2 zijn onze ambities verwoord in zes strategische doelen. Deze doelen verwijzen ieder naar één of meerdere van de criteria uit het Werkkader.

Hoe komen we daar?

In deel 3 worden de strategische doelen geoperationaliseerd tot een activiteitenplan en begroting.

12 criteria en 3 transitie-opgaven

Zelfreflectie

Van ieder criterium en transitieopgaven is beoordeeld in welke mate Nationaal Park Weerribben-Wieden hier aan voldoet. De mate waarin we - volgens ons - voldoen aan deze criteria is met de Weerribben-Wieden schildjes aangegeven. Daarna is de motivatie en de gewenste kwaliteitssprong beschreven.

Thema Natuur en Landschap

1	Criterium	Omvang	
	Motivatie	De natuurkern omvat 11.000 ha. We willen naast deze geografische grenzen de landschappelijk ecologische omvang: wat zijn de (a)biotische relaties, wat is de grotere natuurlijke en landschappelijke samenhang, gaan onderzoeken. Met de dorpen, Steenwijk en het agrarische gebied Steenwijkerland omvat het 30.000 ha.	
	Gewenste kwaliteitssprong	Op basis van een landschapsbiografie en landschapsecologische analyse wordt er een verkenning gedaan naar een natuurlijke begrenzing, waarbij ook de gradiënt van hoog naar laag en droog naar nat wordt betrokken. Zie Strategisch doel 2	
2	Criterium	Ecologische samenhang met natuurlijke processen	
	Motivatie	Nationaal Park Weerribben-Wieden onderscheidt zich van andere nationale parken doordat voor het behoud van flora en fauna intensief beheer nodig is. Naast het intensieve jaarlijkse maaibeheer is er ook ruimte voor natuurlijke processen. Deze hebben betrekking op de gestage verlanding van open water via rietland, veenmosrietland en trilveen naar bos. Weerribben en Wieden zijn met elkaar verbonden via de Natuurbrug bij Wetering, daarmee fungeren Weerribben en Wieden als één aaneengesloten gebied. Vanuit het Beheerplan Natura 2000 (Provincie Overijssel, 2017-1) wordt samen met provincie gewerkt aan natuurverbindingen bij Rottige Meente en Muggenbeet. De overgang tussen natuurgebied en agrarische omgeving is abrupt. Hier willen we een kwaliteitssprong maken.	
	Gewenste kwaliteitssprong	We ontwikkelen een Ambitiedocument met toekomstvisie die de samenhang tussen natuur en (agrarische) omgeving versterkt. De landschapsbiografie/ landschapsecologische analyse moet aangeven waar de kansen liggen voor herstel natuur, landschap, cultuurhistorie enerzijds en economische ontwikkelingen anderzijds. De visie geeft input voor de drie transitieopgaven. Zie Strategisch doel 2	

		    				
3	Criterium	Natuur, cultuur- en landschappelijke waarden zijn onderscheidend				
	Motivatie	De natuurwaarden zijn onderscheidend. De uitgebreide aanwijzing Natura 2000 omvat een groot aantal leefgebieden zoals trilvenen, veenmosrietlanden, kranswierwateren en meer dan 300 soorten. Het gebied heeft het Europees diploma voor excellent natuurbeheer sinds 1996 als een van de 4 gebieden in Nederland. Ook de cultuurhistorische waarden zijn groot: er zijn weinig veengebieden in Nederland waar de ontginningsgeschiedenis zo goed is af te lezen.				
	Gewenste kwaliteitssprong	Op basis van landschapsbiografie en landschapsecologische analyse worden de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie in hun onderlinge samenhang beschreven en worden kansen voor versterking daarvan benoemd. Dit is input voor het ambitedocument.				
Thema eigen gebiedsidentiteit en aantrekkingskracht						
		    				
4	Criterium	Ruimtelijke inrichting en waarden in overeenstemming met gebiedsidentiteit				
	Motivatie	Ruimtelijke inrichting en waarden zijn in de natuurkernen in overeenstemming met de gebiedsidentiteit. In de overgangen tussen natuurgebied en agrarische omgeving is een kwaliteitsverbetering gewenst.				
	Gewenste kwaliteitssprong	De verdiepende onderzoeken moeten input geven voor een geleidelijke overgang van natuur naar agrarisch gebied. Zie Strategisch doel 2, 3 en 4				
		    				
5	Criterium	Samenhang en identiteit				
	Motivatie	Om economie, ecologie en leefbaarheid in een zo kwetsbaar gebied met elkaar in balans te brengen is in 2019/2020 samen met de gemeente de Visie recreatie en toerisme (Perspectief Bestemming Weerribben-Wieden 2025) (Gemeente Steenwijkerland, 2020) opgesteld met bijbehorende uitvoeringsagenda. Deze Visie recreatie en toerisme wordt naar verwacht najaar 2020 vastgesteld door de gemeenteraad van Steenwijkerland. Het oppakken van de uitvoering betekent een kwaliteitssprong op samenhang en identiteit, herkenbaarheid en beleefbaarheid.				
	Gewenste kwaliteitssprong	We geven uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma Visie Recreatie en Toerisme. We willen uitblinken als het gaat om het promoten van ons gebied en het ontvangen van onze gasten. De Stichting jaagt aan, haalt op, verbindt en regisseert. Dit betreft het ontwikkelen van (gebieds)arrangementen, streekproducten en agro-eco toerisme, uitdragen van oude ambachten, gebiedsverhalen, het verdrongen dorp Beulake en het thematisch verbinden van minder bekende plekken. We werken aan eenheid in bebording, smart-hospitality, Landmarks en duurzaam vervoer. Zie Strategisch doel 3 en 4				

						
6	Criterium	Herkenbaarheid en beleefbaarheid				
	Motivatie	Idem aan motivatie bij Criterium 5				
	Gewenste kwaliteitssprong	Idem aan motivatie bij Criterium 5. Zie Strategisch doel 3				
		Thema: Sociaal economische ontwikkeling				
						
7	Criterium	Verbondenheid met regionale gemeenschap				
	Motivatie	In Stichting Weerribben-Wieden werken 9 gebiedspartijen samen. Er is zeker sprake van verbondenheid met de regionale gemeenschap gezien de samenwerking met de 9 partijen en hun achterbannen. Tot nog toe is de stichting echter vooral actief geweest als bestuurlijk overlegorgaan. De stichting is nog te weinig structureel in direct contact met inwoners en publiek.				
	Gewenste kwaliteitssprong	We willen een Nationaal Park zijn waar iedereen aan mee wil doen en bij wil horen. Waar bewoners zich bewust zijn van de waarden van het gebied en zich committeren aan het beschermen en behouden van deze waarden voor huidige en toekomstige generaties. De Nationaal Park organisatie wordt hét samenwerkingsplatform van en voor het gebied. We organiseren een communicatieplatform en een participatietraject. Zie Strategisch doel 1 en 4				
		Thema: Educatie				
						
8	Criterium	Educatie				
	Motivatie	Al vanaf de oprichting van het Nationaal Park organiseren we educatieve activiteiten voor met name jeugd en voor gastheren/vrouwen in de horeca. We willen in de natuureducatie een kwaliteitssprong maken van leren over de natuur naar beleven van de natuur.				
	Gewenste kwaliteitssprong	We willen ons van natuureducatie ontwikkelen naar gebiedseducatie ter versterking van de gebiedsidentiteit. Daarvoor willen we gebiedsverhalen ophalen en uitdragen zodat erfgoed en natuur ter plekke beleefd kunnen worden. We willen de verhalen laten vertellen door de mensen uit het gebied. We zoeken de samenwerking met erfgoedpartners. We willen ons primair richten op de bezoeker als doelgroep. Zie Strategisch doel 5				

Thema: Wetenschappelijk onderzoek

9	Criterium	Onderzoek
	Motivatie	Er is slechts beperkte samenwerking met een aantal onderzoeksinstituten. In het kader van Interreg loopt er onderzoek naar CO2 vastlegging in veen. Vanuit IBP is onderzoek gestart naar hergebruik van groenresten. Vanuit OBN loopt er onderzoek naar natuurherstel laagveen.
	Gewenste kwaliteitssprong	We zijn een experimenteer regio voor ecologische en circulaire wetenschap. We willen onderzoek structureel maken. We nodigen wetenschappelijke instellingen en ondernemers uit om ons Nationaal Park als proeftuin te gebruiken. Zie Strategisch doel 1

Thema: Governance

10	Criterium	Governance
	Motivatie	We zijn een autonome stichting sinds najaar 2017. Onze governance is beschreven in juni 2020. We zijn een gebiedsboard, gebiedspromotor, gebiedsfacilitator en gebiedsontwikkelaar. Het bestuur was een uitvoeringsorganisatie van enthousiaste vrijwilligers. We willen toe naar een compact professioneel programmteam
	Gewenste kwaliteitssprong	Compact programmteam inrichten rondom gebiedsboard, gebiedspromotor, gebiedsfacilitator en gebiedsontwikkelaar gericht op het realiseren van de zes strategische doelen. Zie Strategisch doel 6

11	Criterium	Ambitiedocument
	Motivatie	Wat ontbreekt, is een integrale toekomstvisie op het gehele gebied, dus natuurkernen, agrarische omgeving, de kwelzones, de schil van kernen en de overgangen van hoog naar laag, droog naar nat. Er zijn wel enkele sectorale visies, zoals het Beheerplan Natura 2000 en de Visie Recreatie en Toerisme. Dit projectplan beoogt om een integraal gedragen Ambitiedocument op te stellen inclusief toekomstvisie op het totale gebied.
	Gewenste kwaliteitssprong	Opstellen integraal Ambitiedocument met toekomstvisie Weerribben-Wieden. Zie Strategisch doel 2

12	Criterium	Uitvoeringsagenda en resultaatbeschrijvingen
	Motivatie	Er is nog geen integrale toekomstvisie op het gehele gebied en daarmee ook nog geen integrale uitvoeringsagenda.
	Gewenste kwaliteitssprong	Op basis van het op te stellen Ambitiedocument wordt een Uitvoeringsagenda bepaald. Zie Strategisch doel 2

Transitieopgaven

Opgave	Transitieopgave Klimaat
Motivatie	In het Klimaatakkoord (MinEZK, 2019) is opgenomen dat er per veenweidegebied samen met gebiedspartijen een veenweidestrategie moet worden opgesteld gericht op het tegengaan van bodemdaling en de daarmee gepaard gaande CO2 uitstoot. Weerribben –Wieden is onderdeel van Veenweidegebied Noordwest Overijssel. Ook liggen rond het Nationaal Park gebieden die kwetsbaar zijn voor wateroverlast en droogte.
Gewenste kwaliteitssprong	We willen de Veenweidestrategie Noordwest Overijssel laten bijdragen aan de kwaliteitsversterking van het Nationaal Park Nieuwe Stijl. Dit wordt onderdeel van het integraal Ambitiedocument met toekomstvisie Weerribben-Wieden en de Uitvoeringsagenda. Zie Strategisch doel 2

Opgave	Transitieopgave Duurzame Energie
Motivatie	De gemeente Steenwijkerland hanteert voor zonne energie de zogenaamde ‘zonneladder’. De kaart ‘Ruimte voor zonnepanelen op (Steenwijker)land’ geeft aan waar de mogelijkheden op land zijn. De gemeente Steenwijkerland start binnenkort met de actualisatie van de omgevingsvisie Waardevast landschap.
Gewenste kwaliteitssprong	Is onderdeel van integraal Ambitiedocument met toekomstvisie Weerribben-Wieden en de Uitvoeringsagenda. Zie Strategisch doel 2

Opgave	Transitieopgave Landbouw
Motivatie	De natuur van Weerribben-Wieden heeft in relatie tot landbouw te maken met verdroging, vermesting en verzuring. Steenwijkerland kent gebieden waar sprake is van een stapeling van opgaven.
Gewenste kwaliteitssprong	Is onderdeel van integraal Ambitiedocument met Uitvoeringsagenda. Tevens wordt in studies en proeftuinen onderzocht hoe vanuit landbouw bij te dragen aan biodiversiteit, hoe robuuste landbouw te realiseren in een complexe omgeving. hoe de verbinding met de samenleving te verbeteren. Zie Strategisch doel 2

Deel 1: Waar komen we vandaan?

Ontwikkelingsfasen van het Nationaal Park

Juni 1992 werd door de toenmalige staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Gabor, De Weerribben aangewezen als Nationaal Park. De aanwijzing tot Nationaal Park Weerribben-Wieden volgde op 1 januari 2009. Nationaal Park Weerribben-Wieden is het grootste aaneengesloten laagveenmoeras van Noordwest-Europa. De grens van het Nationaal Park ligt bij deze aanwijzing op de natuurkernen, samen 11.000 hectare.

Provinciale Staten (PS) van Overijssel besloot in 2013 om niet langer structureel te participeren in de Overijsselse Nationale Parken. PS was van mening dat de ambitie voor het Nationaal Park niet van bovenaf moet komen, maar van het gebied zelf. De provincie sprak overigens wel de bereidheid uit om op projectniveau te blijven investeren, maar verwachtte voor structurele voortzetting initiatieven uit het gebied. Hiervoor introduceerde de provincie het tredenmodel voor participatie:

Trede 0

De status quo: de natuur ligt er verzorgd bij

Trede 1 en 2

Gericht op een behoudsagenda: van met de mond belijden naar actieve betrokkenheid en van etiket naar merk

Trede 3

Gericht op een stimuleringsagenda: gestalte geven aan het iconisch karakter van het gebied

Trede 4

Gericht op een profileringsagenda: tweeenheid van natuur / milieu en economie vanuit onafhankelijke stichting

Als het gebied op het niveau van trede 3 of 4 het Nationaal Park zou voortzetten zou de provincie bereid zijn om ook weer structureel te participeren.

De gemeente Steenwijkerland nam najaar 2014 de handschoen op om de toekomst van Nationaal Park Weerribben-Wieden voort te zetten. In 2017 lag er het eindadvies van het Kernteam aan de gemeenteraad om als onafhankelijke stichting structureel, gedragen en toekomstbestendig verder te gaan (Kernteam NPWW, 2017).

In 2017 werd de oprichting van Stichting Weerribben-Wieden een feit. Doel van de stichting is het bewaken van de balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid in het natuurgebied en de omgeving.

Vanaf toen werd het Nationaal Park breder opgevat; weliswaar volgt de begrenzing de natuurkern, maar de invloedssfeer reikt veel verder. Ook de vaardorpen, de (voormalige) Zuiderzeestadjes en vestingstad Steenwijk horen erbij.

Daarmee strekt het gebied zich uit tot aan de gemeentegrens van Steenwijkerland en beslaat zodoende al ruim 32.000 hectare.

De doorontwikkeling die we de komende 3 jaar willen maken, betekent dat we trede 4 uit het tredenmodel voor participatie omarmen: we zijn een onafhankelijke stichting met vier pijlers natuur, milieu, economie én leefbaarheid, met het park Weerribben-Wieden als regionaal en (inter)nationaal merk.

Perspectief: Kernteam met draagvlak

De weg naar Stichting Weerribben-Wieden was voor het gebied een uniek proces. Relevante kernpartners zoals ondernemers, inwoners, terreinbeheerders en gemeente werkten samen aan een nieuwe invulling van de Nationaal Park organisatie.

Tijdens deze fase werden de kernpartners geconfronteerd met hun, soms botsende, belangen. Dit leidde tot interessante discussies, meningsverschillen maar uiteindelijk ook tot gedragen resultaten.

Iconisch landschap

Het laagveenlandschap

Weerribben-Wieden kent een grote verscheidenheid aan landschappen. De ruggengraat van het gebied wordt gevormd door de natuurkernen; het laagveenmoeras. Dit is een levend landschap waarin natuur en mens al eeuwen samengaan. Het is uit mensenhanden ontstaan als gevolg van turfwinning en wordt nog steeds intensief beheerd. Jaarrond zijn hier mensen aan het werk. Van december tot april wordt het dekriet gesneden. Van juni tot september worden de trilvenen, veenmosrietlanden en hooilanden gemaaid. In de winter wordt een deel van het overjarig riet gemaaid en worden de sloten geschoond. Er zijn gewoon altijd mensen aan het werk in deze natuur.

Het laagveenlandschap is indrukwekkend mooi met zijn weidse vergezichten, riet, water en bloeiende hooilanden. Grote open gebieden en meer besloten landschappen wisselen elkaar af. Het uitzicht verandert van seizoen tot seizoen.

Op een mooie zomerse dag kan het riet tot wel 7 cm groeien! En in de winter, als het dekriet wordt gesneden, zie je het landschap van week tot week verder opengaan.

Verankerd in dit unieke landschap liggen de karakteristieke vaardorpen. Giethoorn - het 'Venetië van het Noorden' - is het bekendst en uitgegroeid tot een (inter)nationaal icoon.

Ook de bredere omgeving, de 'schil' om het Nationaal Park, heeft landschappelijk veel te bieden. Hier liggen fraaie historische stadjes zoals de Zuiderzeestadjes Vollenhove en Blokzijl. Op de stuwwallen is een mozaïek van kronkelige wegen, houtwallen, bossen, lanen, weilanden en akkers. Een landschap dat zijn identiteit en kwaliteit voor een belangrijk deel te danken heeft aan de historische landgoederen als De Eese en De Oldenhof.

Het begon allemaal met de turfwinning

In De Wieden begon de turfwinning in de vroege Middeleeuwen, in De Weerribben volgde dit in de 18e eeuw. De turf werd gegraven uit de petgaten, ook wel trekaten genoemd, en op de legakkers te drogen gelegd. Hieraan dankt De Weerribben zijn naam, de trekaten worden hier namelijk 'weren' genoemd, de legakkers 'ribben'.

Grote vloedgolven en dijkdoorbraken vormden het landschap ingrijpend, met als dramatisch dieptepunt de stormvloedramp van 1776. De legakkers braken door waardoor de grote meren ontstonden: de zogenaamde 'Wijden' waar het gebied De Wieden zijn naam aan ontleent. Tijdens deze storm verdween het dorp Beulake onder water. Een aluminium klokkentoren in de Beulakerwijde markeert de plek waar ooit het dorpje Beulake gelegen was.

Er zijn weinig veengebieden in Nederland waar de ontginningsgeschiedenis nog zo goed uit het landschap is af te lezen als in Weerribben-Wieden.

Zo zijn er de oud-middeleeuwse verkavelingspatronen, het oude patroon van petgaten en legakkers, de vaardorpen. De handelsstadjes die van betekenis waren voor het transport van turf zoals Zwartsluis en Blokzijl, de Zuiderzeedijk en de voormalige Zuiderzeestadjes. Het gebied kent maar liefst zes eendenkooien, waarbij bij een aantal het oude ambacht 'kooiker' nog echt wordt uitgevoerd.

Hoge biodiversiteit en internationaal beschermde natuur

De natuur is spectaculair te noemen, met leefgebieden van zeldzame soorten, hoge biodiversiteit en internationaal beschermde natuur. De natuurkernen, samen circa 11.000 ha, zijn aangewezen als Natura 2000 (Programmadirectie Natura 2000, 2013-1) (Programmadirectie Natura 2000, 2013-2). Deze aanwijzing omvat een groot aantal leefgebieden zoals trilvenen, veenmosrietlanden, kranswierwateren etc. en een uitzonderlijk groot aantal soorten.

De trilvenen, moerasheides en hooilanden hebben een bijzondere flora en brengen een grote rijkdom aan insecten met zich mee. Het is de enige plek wereldwijd waar de zeldzame grote vuurvliinder voorkomt.

Het gebied is broedplaats voor kolonies purperreigers, aalscholvers, lepelaars en zwarte sterns. De weidevogelgebieden behoren tot de beste van Overijssel, de moerassen zijn kraamkamers voor rietvogels

zoals de roerdomp, rietzanger, watersnip, blauwborst, snor en bosrietzanger. Door de foeragerende vogels zoals purperreigers, lepelaars, bruine kiekendieven en ganzen zijn er vele relaties tussen het natuurgebied en de omgeving.

In 2002 maakte de eerder in ons land uitgestorven otter vanuit dit gebied zijn comeback. Inmiddels is het Nationaal Park het kerngebied voor otters in Nederland.

Door de aanleg van een natuurbrug tussen Weerribben en Wieden in 2015 werden de beide moerasgebieden fysiek met elkaar verbonden. Het gebied functioneert nu als één groot aaneengesloten natuurgebied.

Alle verlandingsfasen aanwezig

Intensief beheer met natuurlijke processen

Ondanks het intensieve beheer is er ook ruimte voor natuurlijke processen. Het gaat om de gestage verlanding van open water naar land die zo'n 80 tot 150 jaar duurt.

De verlanding verloopt via verschillende verlandingsfasen: van drijvende waterplanten via rietland naar trilveen. De ontwikkeling gaat vanaf daar via veenmosrietland naar moerasbos. De missie van het natuurbeheer is dat alle fasen van verlanding in min of meer gelijke hoeveelheid voorkomen in een kleinschalig mozaïek.

Ondanks het intensieve beheer verandert het karakter van de natuur: de kraggebodem wordt dikker en de rietlanden verzuren of verruigen. Er is op dit moment een oververtegenwoordiging van de oudere fasen.

Om de kwaliteiten van de natuur te behouden is verjonging van het laagveenmoeras van belang. Dat betekent onder andere dat er dichtgegroeide petgaten

worden uitgegraven, zodat het landschap dat de turfstokers achterlieten behouden blijft.

De natuurherstelmaatregelen worden uitgevoerd vanuit het Beheerplan Natura 2000 voor De Weerribben en De Wieden. In De Weerribben liggen er voor de langere termijn kansen voor hoogveenontwikkeling. Hier liggen mogelijkheden voor het loslaten van het intensieve beheer.

Europees Diploma Excellent Natuurbeheer
Vanwege de spectaculaire natuur en het zorgvuldige beheer is sinds 1996 aan het gebied het Europees Diploma voor excellent natuurbeheer toegekend. In Nederland hebben slechts vier natuurgebieden deze status.

Dorpen, stadjes en wallen

Zo veelzijdig als het landschap is, zo divers zijn ook de kernen. Elke kern heeft zijn eigen gemeenschap en dialect, zijn eigen karakteristieken en cultuur. Er is sprake van grote betrokkenheid van inwoners er is een bruisend verenigingsleven.

De dorpen en stadjes zijn onlosmakelijk met Weerribben-Wieden verbonden. De vaardorpen waren tot halverwege vorige eeuw alleen per boot bereikbaar. Ze hebben met hun vaarwegen, bruggen en kenmerkende boerderijen grote aantrekkingskracht. De bebouwing is op de grachten georiënteerd. De oude dorpskernen van Giethoorn, Dwarsgracht en Jonen zijn beschermd, ze vallen onder de Monumentenwet.

Eeuwenlang lagen de stadjes Blokzijl en Vollenhove en het dorp Kuinre aan de Zuiderzee, waar de bevolking inkomsten haalde uit de visserij en/of de handel in turf. Die eeuwenoude sfeer is in deze kernen blijven hangen.

Schilderachtige dorpen en stadjes

Vestingstad Steenwijk ligt strategisch aan de voet van een stuwwallencomplex dat is ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd, ruim 150.000 jaar geleden. De grachten en vestingwallen stammen uit de tijd van de Tachtigjarige Oorlog, toen Steenwijk een strategische plaats was in de strijd tussen de Republiek der Verenigde Nederlanden en Spanje.

Aan de rand van het gebied liggen Frederiksoord en Willemsoord, onderdeel van de Koloniën van Weldadigheid en symbool voor het begin 19^e eeuw ideaal van de maakbare samenleving. Dat ideaal vertaalt zich in landschapsstructuren, maar ook in gebouwen zoals de karakteristieke koloniehuisjes, hoeves, opvoedingsgestichten, kerken en scholen.

Agrarisch landschap

Het gebied Weerribben-Wieden is een echt agrarisch gebied. Op bijna 20.000 hectare wordt landbouw bedreven en van alle economische vestigingen in het gebied is 12,5% agrarisch. De melkveehouderij is de grootste sector in de gemeente, al vindt men hier ook akkerbouwbedrijven.

Juist de combinatie van deze sectoren in de regio en de aanwezigheid van bijna alle grondsoorten maken dit gebied uniek. We zetten er op dat de kringlopen steeds meer gesloten zijn.

Veel dienstverlenende ondernemingen profiteren van de agrarische sector. Het gebied telt grote, maar ook kleinere (familie)bedrijven, alsmede regionaal en landelijk toonaangevende agrarische bedrijven. Er is zelfs een internationaal opererende constructeur van innovatieve landbouwmachines.

De landbouw drukt een bepalend stempel op het landschapsbeeld in Weerribben-Wieden; men kan hier nog genieten van koeien in de wei en prachtige bloeiende (aardappel) akkers.

De agrariërs zijn niet alleen de ‘architecten’, maar ook hoeders en beheerders van dat landschap. Zo worden boswallen onderhouden, weidevogels beschermd en natuurgebieden beheerd. Daarnaast wordt een groot gedeelte van de energietransitie nu al ingevuld door de agrarische sector: daken worden gebruikt voor zonnepanelen, warmte uit melk wordt teruggewonnen, biomassa en mest worden omgezet in bruikbare energie.

Deel 2: Waar willen we naartoe?

Onze droom

Een innovatief aanmoedigende Nationaal Park organisatie

Onze droom is om de kwaliteiten van het gebied te behouden en te versterken met een goede balans tussen natuur, economie, duurzaamheid en leefbaarheid.

Over drie tot vijf jaar is Weerribben-Wieden hét toonbeeld van innovatie en verduurzaming in natuurbeheer, landbouw en vrijetijdseconomie.

Klimaat - circulariteit - energietransitie hebben dan hun plek gekregen in het gebied met behoud van economie, landschap en leefbaarheid. In een constructief samenspel met inwoners, gebruikers en bezoekers. Er is dan eenheid en samenhang; park- en merkbeleving, middels eenduidige profilering van onze unieke collectie stadjes, dorpen, erfgoed en landschap.

Over drie jaar is het gebied nog meer dan nu in trek bij bezoekers uit eigen land en de ons omringende landen. Bovendien is er een betere spreiding van bezoekers middels een vernieuwd systeem van routes en bewegwijzering met smart hospitality toepassingen. Er is hoogwaardige duurzame verblijfsrecreatie toegevoegd. Er zijn bewuste keuzes gemaakt waar we mensen een toeristisch aanbod doen en waar we de natuur rust willen geven.

Met het gebied participeren in opgaven en ambities, is gemeengoed geworden. Samen werken we aan een toekomstbestendig Weerribben-Wieden.

De gemeente is daarbij onze basis. De landschappen zijn ons uitgangspunt. Gebiedsarrangementen die voor meerdaags toerisme en voor oplossingen voor de drie transitie opgaven zorgen zijn ons doel!

We realiseren ons dat de transitie opgaven een realiteit zijn. Ons bloeiend ondernemerschap gebruiken we als aanjager voor vernieuwing van landbouw, recreatie en toerisme. Respect voor natuur, landbouw en cultuurhistorie zijn basisvoorwaarden.

We zijn een aanmoedigende Nationaal Park organisatie, gericht op toekomstbestendigheid voor het gehele gebied.

We zijn met elkaar trots op het landschap en de historie. Trots op de mensen die er nu wonen en werken.

Onze bezoekers ervaren rust, ruimte en een gastvrij onthaal.

Deze droom wordt werkelijkheid in ambities, hieronder verwoord in zes strategische doelen. Onze activiteiten brengen synergie tussen natuur, landbouw, economie en leefbaarheid.

Weerribben-Wieden, daar moet je zijn!

Strategische doelen

1 Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied

2 Ambitiedocument

3 Uitblinken in gastvrijheid

4 Toekomstbestendige agrarische sector

5 Van natuur- naar gebiedseducatie

6 Opbouwen compact Nationaal Park programmteam

Doel 1: Van en voor het gebied

Participatieproces: verbinding en draagvlak

We zien in de subsidie van LNV een unieke kans om het participatieproces rondom complexe integrale vraagstukken die in het gebied spelen vorm te geven. Daarvoor is essentieel dat we in nauwe verbinding staan met de inwoners uit het gebied. Met de mensen die in en aan het gebied werken. Met de mensen die ons gebied bezoeken.

Succes staat of valt bij de mate waarin inwoners, ondernemers en organisaties zich verbonden en vertegenwoordigd voelen binnen Weerribben-Wieden. We organiseren het proces zo veel mogelijk bottom up. We zoeken de communicatie met bewoners en ondernemers op vele manieren op. Vaak via de gebiedspartners, maar ook rechtstreeks.

Ons vertrekpunt is samenwerken met behoud van ieders unieke rol. De rollen van de stichting liggen op het initiatie, participatie- en communicatieproces als **Gebiedsfacilitator**, het aanjagen en verbinden van initiatieven uit het gebied als

Gebiedsprojecten-ontwikkelaar, het profileren van het gebied als **Gebiedspromotor** en het geven van gevraagd en ongevraagd advies als **Gebiedsboard**.

De stichting kent geen complexe governance en formele gezagsverhoudingen. In onze bestuursvergaderingen kijken we telkens collegiaal met onze 9 gebiedspartners naar keuzes die de balans economie – ecologie – leefbaarheid versterken. We zijn de thermometer en het verlangen van het gebied en kunnen daarmee een snelle indruk geven van de haalbaarheid van en het enthousiasme voor initiatieven.

Visie op recreatie en toerisme

We hebben een goede basis gelegd met de visie op toerisme en recreatie ‘Perspectief Bestemming Weerribben-Wieden 2025’ (Stichting Weerribben-Wieden, 2020). Inwoners en ondernemers hebben in groten getale geparticipeerd in gebiedsbijeenkomsten, brainstormen en inspraakprocedures.

Doel 1

Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied

Waar je van houdt, daar wil je voor zorgen!

We willen een Nationaal Park zijn waar iedereen aan mee wil doen en bij wil horen. Waar bewoners zich bewust zijn van de waarde van het gebied en zich committeren aan het beschermen en behouden van deze waarde voor huidige en toekomstige generaties. De Nationaal Park organisatie wordt hét samenwerkingsplatform van en voor het gebied.

Acties waarvoor subsidie wordt gevraagd

- Uitvoeren stakeholdersanalyse
- Opstellen communicatie en participatiestrategie
- Opstarten Participatieproces bij gebiedsanalyse en Toekomstvisie

Criteria

- Criterium 7: Verbondenheid met regionale gemeenschap
- Criterium 9: Onderzoek'

Proeftuin voor ecologische en circulaire wetenschap

Weerribben-Wieden ligt in de regio Zwolle die zich profileert als experimenteerregio. Wij onderstrepen het belang van studies op het gebied van CO₂ vastlegging, nieuwe verdienmodellen voor (kringloop) landbouw, hergebruik (groen)reststromen, natuur- of landschapsinclusief boeren, waterbeheer, aquathermie, biomimicry (natuur als ontwerpprincipes), circulaire economie, biobased ondernemen, Boerderij van de toekomst, duurzame toeristische arrangementen, datagestuurde bestemming-management.

We nodigen wetenschappelijke instellingen en ondernemers van harte uit om ons Nationaal Park hiervoor als proeftuin te gebruiken. Wij faciliteren hen om innovaties van prototype naar eindtoepassing te brengen.

Het resultaat is een breed gedragen en toekomstbestendige visie op toerisme en recreatie in Weerribben-Wieden. Wij gaan vanuit diezelfde basishouding met het gebied op zoek naar antwoorden op de transitievraagstukken zoals klimaatverandering, bodemdaling, energietransitie, toekomstbestendige landbouw.

Het participatietraject begint bij de eerste verkenningen en uiteindelijke studies die we hiervoor uitzetten. De regio voor grote opgaven ligt primair bij Rijk, provincie en gemeente. Voor al deze complexe (verduurzamings)opgaven is een aanmoedigende en vernieuwingsgezinde houding nodig. Die is ons op het lijf geschreven.

De stichting wil een toonbeeld zijn van synergetische gebiedsontwikkeling. Door op een stimulerende manier coalities te smeden die het gebied op een hoger plan brengen. Door verhitte discussies te neutraliseren. Het hoofd koel te houden bij opgaven rondom natuur, duurzame energie, landbouw, toerisme en leefbaarheid. Door partijen aan

te zetten tot samenwerken. Onze initiatieven zijn gericht op synthese. Ons motto is: ambities gaan vóór posities.

We leggen onze doelen vast in een communicatie- en participatiestrategie. We werken aan een communicatie- en interactieplatform Weerribben-Wieden, waarmee we onze achterban informeren en mobiliseren. Alle gebiedspartners dragen bij aan versterking van draagvlak en participatie.

Kernwaarden voor samenwerking

Vertrouwen, loyaliteit, eerlijkheid 'het gebied voorop én ambities vóór posities én winst voor iedereen' vormen de basis voor onze samenwerking.

Doel 2: Ambitiedocument

Waar liggen de ruimtelijke kansen?

We willen samen met het gebied een Ambitiedocument met daarin een toekomstvisie en uitvoeringsagenda opstellen waarmee we toewerken naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl. De toekomstvisie moet voor alle partners van nut zijn; winst voor iedereen is ons uitgangspunt. Het moet input geven aan de gemeente bij het herijken van de gemeentelijke Omgevingsvisie. Aan het waterschap bij het nemen van peilbesluiten. Aan de provincie bij het regisseren van de Veenweidestrategie en de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Aan de uitvoering van het IBP Vitaal Platteland. Aan de terrein beherende organisaties (TBO's) bij het behouden en ontwikkelen van biodiversiteit en hoogwaardig landschap.

Het Ambitiedocument behelst de hele regio, niet enkel de natuurkernen. Natuurlijk met inbegrip van een visie op de toekomst van de landbouw in het gebied. Dat brede perspectief is nodig om keuzes te maken in ons gebied ten aanzien van energietransitie,

toekomstgerichte landbouw en robuuste natuur zodat de kwaliteitssprong van ons Nationaal Park én deze ontwikkelingen elkaar wederzijds versterken.

Op weg naar Nationaal Park Weerribben-Wieden Nieuwe Stijl willen we het landschap, het menselijk gebruik, de ecologische waarden en natuurlijke processen onder de loep nemen. Dat doen we met een geïntegreerde landschapsbiografie / landschapsecologische systeemanalyse.

Landgebruik, onderliggende natuurlijke hydrologie en natuurwaarden zijn immers sterk met elkaar vervlochten. De analyse geeft informatie over de ontstaansgeschiedenis van het natuurlijke en cultuurhistorische landschap en de onderlinge relaties daartussen. Ook geeft het informatie hoe de geschiedenis is te herkennen in het landschap van nu. Het geeft richting aan de landschapsecologische begrenzing van het gebied.

Doel 2

Ambitiedocument

Toekomstvisie op samenhang natuur, (agrarische) omgeving en maatschappelijke opgaven

We ontwikkelen een Ambitiedocument met toekomstvisie op de samenhang tussen natuur en (agrarische) omgeving van Weerribben-Wieden. We vinden het essentieel dat er een integrale Nationaal Park visie komt voor het hele gebied van Hasselt tot en met Rottige Meente en van Voorsterbos tot en met Drents Friese Wold.

Voor een Nationaal Park Nieuwe Stijl moet de kwaliteit van natuur, landschap en toeristisch product uitgangspunt en onderdeel zijn van de gebiedsopgaven. Vanuit die visie participeren we in het gebiedsproces dat de gezamenlijke overheden in 2020 in het gebied starten rond de opgaven bodemdaling, veenweidevisie, gebiedsgerichte aanpak stikstof, landbouwtransitie en klimaatadaptatie.

Acties waarvoor subsidie wordt gevraagd

- Landschapsbiografie, landschapsecologische analyse en landschapsstrategie
- Ophalen ambities uit gebied en maken ambitiekaart
- Participatieproces rondom ambitiedocument
- Opstellen Ambitiedocument – Toekomstvisie (incl. 3 transities)
- Onderzoek en wetenschap betrekken in proeftuinen

Criteria

- Criterium 1: Omvang
- Criterium 2: Ecologische samenhang
- Criterium 4: Ruimtelijke inrichting en waarden
- Criterium 11: Ambitiedocument
- Criterium 12: Uitvoeringsagenda

Uitgaan van abiotische, natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische eenheden betekent eenheid in uitstraling en eenheid in het verhaal van het gebied. Het moge duidelijk zijn dat de onderzoeken de gehele regio beslaan en dus niet alleen de natuurkernen.

Het programma van eisen voor deze onderzoeken zullen we in samenspel met gemeente, waterschap en provincie uitwerken.

Uitzoomen om ontwikkelkansen te spotten

Juist door op een veel groter schaalniveau naar het gebied te kijken krijgen we zicht op kansen en knelpunten in de landschapsecologische relaties.

Waar liggen de logische plekken voor energietransitie, landbouwontwikkeling, klimaatadaptatie, verblijfsfaciliteiten en recreatief-toeristische ontwikkeling.

Het gaat zowel om kansen voor natuur en landschap, als voor (agrarische en toeristische) economische ontwikkeling.

We zoeken waar mogelijk samenwerking met aangrenzende gemeenten en de Nationale Parken in Zuid West Drenthe en Sallandse Heuvelrug.

In bijlage 1 is een voorlopig Programma van Eisen opgesteld voor de geïntegreerde landschapsbiografie / landschapsecologische systeemanalyse.

Kansen voor natuur en landschap

Door vanuit een grotere schaal naar het gebied te kijken komen landschapsecologische gradiënten in zicht. Het gaat bijvoorbeeld om de overgangen van de hoger gelegen zandlandschappen naar het lagergelegen veenweidegebied en kraggenlandschap. Daarbij zijn beeksystemen en kwelzones interessante locaties. Dergelijke zones zijn zoekgebieden voor het robuuster maken van de natuur, het versterken van de veerkracht en daarmee het behoud van de biodiversiteit in Weerribben-Wieden.

Ook is het van belang om gradiënten tussen natuur, half-natuur en productielandschap te benutten met meer geleidelijke overgangen tussen de verschillende functies. De

landschapsecologische analyse moet hiervoor inspiratie geven. Een geleidelijke overgang van natuur naar landbouw of vice versa betekent overigens niet dat dit zones zijn waar landbouw per se wordt omgevormd naar natuur. Het gaat om landbouwzones die geen negatief effect op de natuur geven door aangepast grondgebruik.

Kansen voor economische ontwikkelingen

Nationaal Park Weerribben-Wieden wil aanjager zijn van de regionale economie. Het is van belang dat bij de analyse van het gebied ook wordt gekeken naar het verdienvermogen van het gebied. Een momentopname van het huidige verdienvermogen naast toekomstige modellen die gebaseerd zijn op de samenhang tussen economie en de ecologische en erfgoed kracht van het gebied.

Wat is het verdienvermogen op de thema's duurzame energie, agrarische sector, en recreatie/toerisme? Hoe kunnen we profiteren van de internationale aantrekkingskracht van Giethoorn zonder de draagkracht van natuur en leefbaarheid te overschrijden? Parallel starten we met een

inventarisatieronde onder alle stakeholders, gebiedspartners, ondernemers naar waar zij de kansen zien vanuit ondernemerschap voor natuur, economie, toerisme, erfgoed en verduurzaming. Met de ambitiekaart Weerribben-Wieden nodigen we hen uit om te komen met project-ideeën die we als projectinitiator kunnen ondersteunen / laten faciliteren.

Ambitiedocument

Op basis van de landschapsbiografie / landschapsecologische analyse en sociaaleconomische verkenning stellen we in een participatief proces de toekomstvisie Weerribben-Wieden en een uitvoeringsprogramma voor het Nationaal Park Nieuwe Stijl op. Het gaat om een korte, middellange en lange termijnvisie van 25 tot 30 jaar, gericht op de bescherming en ruimtelijke ontwikkeling van het Nationaal Park. Daarbij ligt onze lat hoog! Wat nu ondenkbaar lijkt, maar wel wenselijk is voor de lange termijn, hoort erin.

In bijlage 2 is een voorlopige lijst van onderwerpen gegeven voor in het Ambitiedocument.

Stressmonitor

De natuur van Weerribben-Wieden heeft, net als andere natuurgebieden in Nederland, te maken met verdroging, vermessing en verzuring. Door de stikstofovermaat treedt verzuring op waardoor trilvenen en veenmosrietlanden vervuigen.

Het kabinet heeft als doel om voor 2030 minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden onder de zogenoemde kritische depositiewaarde (KDW) te brengen. Het Rijk investeert de komende tien jaar 300 miljoen euro per jaar om de natuur te versterken en te herstellen. Ook neemt het kabinet (bron)maatregelen om alle sectoren te ondersteunen om de neerslag van stikstof in natuur terug te dringen. Hiervoor is gemiddeld 200 miljoen euro per jaar beschikbaar in de periode tot 2030 (MinLNV, 2020).

Naar verwacht is dit eind 2020 in het Programma Natuur van het ministerie uitgewerkt en vanaf 2021 operationeel. Het is van belang om met ons gebied hierop aan te sluiten en de kansen te benutten.

In het veenweidegebied - dat als een krans om de natuurkernen heen ligt - is sprake van wegzijging van water richting de Noordoostpolder. Hier is sprake van steeds verder gaande bodemdaling. Dit vraagt om een heroriëntatie op de waterhuishouding in het gebied, die overigens ook van belang is om de kwaliteit van de natuur voor de lange termijn te kunnen garanderen.

Recent uitgevoerde stresstesten hebben de mogelijke klimaateffecten in Steenwijkerland in beeld gebracht. Er is plaatselijk sprake van een stapeling van opgaven Klimaatagenda, Stikstofagenda, Natura 2000 opgaven, energietransitie en bodemdaling.

De gezamenlijke overheden starten in 2020 een gebiedsproces rond deze opgaven. Het op te stellen ambitiedocument Nationaal Park Weerribben –Wieden draagt tevens bij aan dit gebiedsproces.

Zie bijlage 3 voor de uitwerking van deze Stressmonitor.

Doel 3: Uitblinken in gastvrijheid

Cultuurhistorische verhalen voor het oprapen

Wie in het gebied komt ziet een landschap dat eeuwenlang is gevormd door turfwinners, handel, boeren, rietsnijders, botenbouwers en vissers. Veel inwoners en bezoekers voelen zich hiermee verbonden of halen inspiratie uit de natuur, het landschap en de cultuurhistorie. Tot op heden is een deel van de bevolking nog steeds werkzaam in deze of aanverwante beroepen. Bewoners kennen de streek door en door en dragen bij aan de instandhouding van het gebied.

Als Nationaal Park Nieuwe Stijl willen we deze unieke manier van leven en werken dichtbij natuur en landschap graag helpen uitdragen. Het is onze ambitie om als Nationaal Park Nieuwe Stijl ons culturele erfgoed op een moderne en eigentijdse manier beleefbaar te maken voor het grote publiek. Dit doen we samen met de verschillende cultuurhistorische musea in het gebied, het te ontwikkelen Experience Center Duurzame Ambachten en de bezoekerscentra van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer,

waar nodig ondersteund door externe professionals. Hierbij zijn we nadrukkelijk op zoek naar creatieve kruisbestuivingen met (ambachtelijke) ondernemers, de toeristische sector en het onderwijs.

We ondersteunen en stimuleren projecten waarbij inwoners en lokale partners zelf meedenken en participeren bij de ontwikkeling van cultuurhistorische verhalen en producten, die zijn te zien in één van de genoemde bezoekerscentra of te beleven op een unieke locatie in de omgeving. Op deze manier creëren we een geschiedenis van onderop en laten we de cultuurhistorische weergave van de Weerribben-Wieden mede door het gebied zelf vormgeven.

Het merk Weerribben-Wieden

Door de voorganger van de stichting, het kernteam Weerribben-Wieden, is gewerkt aan het ontwikkelen van een eenduidige gebiedsnaam en een herkenbaar merk voor Nationaal Park Weerribben-Wieden.

Doel 3

Uitblinken in gastvrijheid, door versterking van samenhang, identiteit, herkenbaarheid en beleefbaarheid en ruimtelijke inrichting

Weerribben-Wieden is al jaren een populaire bestemming voor vakantie of een dagje uit. We willen uitblinken als het gaat om het promoten van ons gebied (gebiedsmarketing) en het ontvangen van onze gasten (smart hospitality). We willen onze prachtige natuur, de daarbij behorende oude ambachten en het erfgoed actief laten ervaren. We willen de verhalen van het gebied laten beleven. Er is een goede basis gelegd met de visie op toerisme en recreatie Perspectief Bestemming Weerribben-Wieden 2025' en de Visie op Giethoorn.

De stichting stelt zich tot doel om deze uit te voeren door projecten aan te jagen, op te halen, te verbinden en te regisseren in nauwe samenwerking met ondernemers in het gebied.

Acties waarvoor subsidie wordt gevraagd

- Merkactivatieplan
- Samen aan de slag: Stimuleren / ophalen project ideeën
- BezoekersCentrum Ossenzijl: energieneutraal en uitdrager van 3 transities
- Verlengen 'Charter for Sustainable Tourism'

Criteria

- Criterium 4: Ruimtelijke inrichting en waarden
- Criterium 5: Samenhang en identiteit
- Criterium 6: Herkenbaarheid en beleefbaarheid

De merknaam Weerribben-Wieden is het resultaat van een intensieve zoektocht met stakeholders in werksessies en gebiedsbijeenkomsten. De naam wordt omarmd omdat hij past bij het gebied: de Weren, Ribben en Wijden vertellen over het ontstaan van het landschap.

Voor het hele gebied – de natuurgebieden, de toeristische regio en het Nationaal Park - wordt nu dezelfde naam gevoerd. Voor de zoektocht naar het nieuwe logo hebben we onder andere gekeken naar de gebiedsverhalen die gaan over de strijd tegen het water, de vervening, de handel, de vaardorpen en de Zuiderzeestadjes. Het nieuwe logo is een frisse weergave van een deel van deze verhalen: het water, de weren, de ribben, het riet. Het nieuwe beeldmerk wordt nu in het gehele gebied toegepast op welkomstborden, vlaggen en informatieplekken.

We hebben qua merkontwikkeling dus grote stappen gezet maar we zijn er nog niet. Het merkgevoel moet nog groeien en daarvoor is van belang dat er meer dragers komen voor het mooie merk Weerribben-Wieden.

De Nationaal Park-organisatie wil de aanjager zijn van een herkenbare parkformule gesteund door het merk Weerribben-Wieden. Hiervoor is van belang dat partijen die aanbod ontwikkelen een gedeeld beeld hebben van het merk / de merkwaarden (het karakter) en dit beeld verwerken in het aanbod. Een merkactivatieplan is hiervoor een goed instrument.

Om de betrokkenheid en het gevoel te creëren dat we met z'n allen het verhaal van de Weerribben-Wieden vertellen, komt op alle uitingsvormen, naast het logo van de eigen organisaties, het stempel Weerribben-Wieden te staan.

Duurzaam (be)leefbaar toerisme

Op het gebied van toerisme willen we ons primair gaan richten op het aantrekken van bezoekers die zich verwant voelen met het gebied en geïnteresseerd zijn in erfgoed, natuur, de verhalen en achtergronden daarbij. Weerribben-Wieden heeft daarin veel te bieden, zowel qua natuur en erfgoed als horeca en musea. Horeca kan een rol kan spelen in de routebepalingen en rustmomenten.

De authenticiteit van ons gebied vraagt om daarop afgestemde beleving. Nationaal Park Weerribben-Wieden ontving in 2009 als eerste Nationaal Park in Nederland het Europarc Charter for Sustainable Tourism (Handvest voor Duurzaam Toerisme). Om deze felbegeerde certificering te prolongeren, zullen we de benodigde stappen ondernemen.

Overal, jaarrond en meerdaags aantrekkelijk

We willen binnen Weerribben-Wieden iconen, stadjes, dorpen, erfgoed, natuur en landschap qua beleving met elkaar verbinden en de samenhang versterken. We willen het gebied eenduidig en aantrekkelijk vermarkten, zodat er sprake is van een unieke 'totaalbeleving'. Afgezien van Giethoorn zijn delen van het gebied nog tamelijk onontdekt en liggen er nog veel kansen om bezoekers aan te trekken. Door in elke kern een afzonderlijk hoofdstuk uit ons gezamenlijke verleden te vertellen, creëren we een integraal gebiedsverhaal voor de gehele Weerribben-Wieden.

Steenwijk staat hierbij bijvoorbeeld synoniem voor het verleden als vestingstad,

Willemsoord voor de Koloniën van Weldadigheid, Kuinre en Blankenham voor de strijd tegen het water, Blokzijl en Zwartsluis als handelsplaatsen, Vollenhove als bestuurscentrum en tenslotte Giethoorn en de andere waterdorpen voor de turfwinning en duurzame ambachten als de rietteelt, punterbouw en visserij. Op deze manier maken inwoners en (meerdaagse) bezoekers kennis met de elementen die de verschillende kernen afzonderlijk klank en kleur, en de streek in haar totaliteit een eigen karakter geven.

Zo versterken we de cultuurhistorische waarde van het gebied als geheel, evenals de waardering voor afzonderlijke sectoren als de duurzame ambachten die hun merken als Weerribben-Wiedenriet of Wiedennis vervolgens kunnen laden met cultuurhistorische verhalen uit het gebied.

Dorpen en stadjes als ontvangstlocaties

De dorpen en stadjes zijn unieke ontvangstlocaties. In 2017 zijn we gestart met het project Toegangspoorten, de dorpen en stadjes maken daar onderdeel van uit.

Samen met ondernemers, dorpsbelangen en terreinbeheerders willen we alle ontvangstlocaties een opknappbeurt geven. Daarbij kijken we naar investeringen in de toeristische infrastructuur, zowel in informatievoorziening als in mobiliteit. Zo werken we met de gemeente aan het nieuw op te richten European Wetland Center in Ossenzijl. Dit moet een voorbeeld worden van duurzaam bouwen en duurzame energie.

De toeristische informatievoorziening vraagt om eenheid in bebording en bewegwijzering. Hiervoor is het afgelopen jaar een prototype uitgewerkt dat in 2020 in Blokzijl is geplaatst. Het is de bedoeling dat dit prototype op alle, meer dan 30, locaties wordt toegepast.

Landmarks, toegangspoorten als ode

Op een aantal invalswegen in het gebied willen we Landmarks plaatsen. Als het ware toegangspoorten, bedoeld als signaal voor de bezoeker die dat bijzondere gebied Weerribben-Wieden binnenkomt. Het gaat om constructies in de vorm van rieten daken die zich verheffen boven de rietlanden.

De achterliggende gedachte is dat deze entrees opgaan in het landschap en een ode brengen aan de rietlanden en zijn noeste werkers.

Daarbij laat een eigentijdse vormgeving zien dat we vooruit willen kijken. We zijn geen nostalgisch openluchtmuseum, maar beleven erfgoed en natuur vanuit hun waarde in de huidige tijd. De toegangspoorten zijn een uitnodiging aan bezoekers om de schoonheid van het achterliggende land te genieten en bij uitstek geschikt om een foto te maken.

De gemeente Steenwijkerland wil van intercitystation Steenwijk een aantrekkelijke toegangspoort maken. Hier worden bezoekers verleid om kennis te maken met de stad Steenwijk en de regio die zoveel te bieden heeft.

Vanaf het station wordt ingezet op een goede bewegwijzering en een aantrekkelijke mix van duurzaam vervoer.

Smart mobility en smart hospitality

Door het wegwijs-netwerk te koppelen aan smart mobility en gastheerschap

wordt Weerribben-Wieden het eerste plattelandsgebied waar smart hospitality integraal wordt toegepast. Met smart mobility komen openbaar vervoer, de witte fiets, andere duurzame transportmogelijkheden om de hoek kijken.

In het ene dorp huur je een e-bike of elektrische deelauto, die je in het andere dorp achterlaat. Natuurlijk met tussentijdse overstapmogelijkheden op bijvoorbeeld een vaste vaarverbinding per waterbus, boot of een pendelbus van en naar het station. Apps kunnen behulpzaam zijn om drukte en overlast in bepaalde gebieden op te vangen en om kwetsbare gebieden te ontzien. Voor projecten rondom bezoekersmanagement is cofinanciering vanuit de Regio Deal beschikbaar.

Meten is weten: inzicht in bezoekers

Wie zijn onze bezoekers en wat zoeken ze? Ons doel is duurzame groei en spreiding van recreatie en toerisme met balans tussen ecologie, economie en leefbaarheid. De inwoners van het gebied moeten daarvan profiteren.

Om te kunnen beoordelen of we onze doelen halen zijn betrouwbare gegevens over onze bezoekersaantallen nodig. We trekken samen op met gemeente Steenwijkerland en Marketing Oost om de juiste data te inventariseren en te vertalen. We werken hierin samen met het NBTC, De Data Alliantie, en met andere bestemmingen als Kinderdijk en Zaanse Schans met vergelijkbare opgaven rondom spreiding en verleiding van bezoekers.

De lusten en lasten in balans

Voor het ontzien van kwetsbare natuur en behoud van leefbaarheid is zonering een aangewezen middel. Met bestaande en nieuwe routes worden bezoekers zonder dat ze het in de gaten hebben naar bepaalde plekken gestuurd, om de natuurwaarden op andere plekken te ontlasten.

Via kanalen voor promotie en informatievoorziening worden de toegangsregels onder de aandacht gebracht en wordt gehandhaafd. Om kwetsbare natuur te ontzien worden toeristische ontwikkelingen gestimuleerd aan de rand van de natuur.

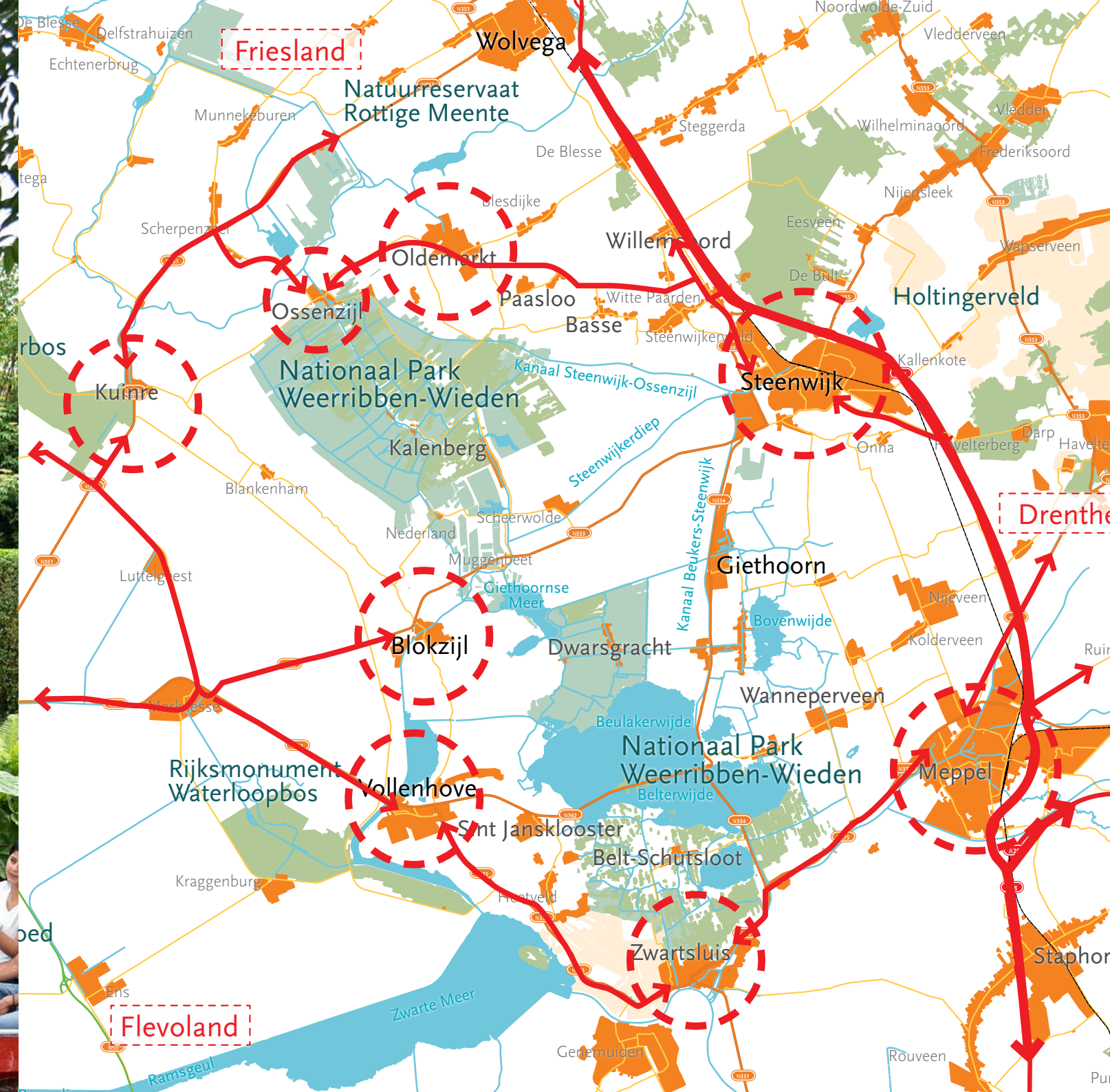
Spreiding van bezoekers

Bij de spreiding van het toerisme is het organiseren van de drukte en dynamiek aan de voordeur, in de 'schil' om het land van Weerribben en Wieden, de inzet. De fraaie historische (vesting)stadjes in deze schil zien we als epicentra van erfgoed en recreatie, goed bereikbaar met auto en OV, als overstap- of schakelpunten om van daaruit te voet, met de fiets of boot de omgeving te verkennen. Als 'bliksemafleiders' voor gebieden die door overtoerisme onder druk komen te staan.

Hiermee spelen we in op de toenemende vraag naar 'beleefbaar erfgoed en toerisme'. Ook leren we van de lessen geleerd in en om Giethoorn en werken we in het kader van de Regiodeal aan het beter managen van bezoekersstromen. Weerribben-Wieden is een kansrijke regio voor het uitbreiden van het aanbod aan duurzame verblijfsmogelijkheden.

In het hart van Weerribben en Wieden vind je rust en ruimte om te ontspannen. Zuivere lucht en schoon water. Een opvallende kwaliteit is duisternis vanwege geringe lichtbronnen. 's Nachts is het nog echt donker. Je kunt de sterrenhemel zien en je ver weg wanen van de bewoonde wereld. In dit prachtige gebied staat de beleving van natuur en landschap centraal. Hier neem je gas terug, is ruimte voor 're-creatie' en 'go slow' een passend thema.

Dit betekent ook dat de auto blijft staan; het land van Weerribben en Wieden verken je te voet, met de fiets of boot. Op een actieve manier dus!

Doel 4: Toekomstbestendige agrarische sector

Transitieopgave landbouw

De agrarische sector staat voor een transitieopgave naar een systeem van natuur-inclusieve landbouw. Weerribben-Wieden wil hier als Nationaal Park Nieuwe Stijl graag positief aan bijdragen.

We gaan experimenteren, actief verbindingen leggen tussen praktijk en theorie, tussen boer en wetenschapper. Dit betekent dat er middelen vrij moeten komen om dit proces aan te jagen, zodat agrarische ondernemers ook durven te experimenteren.

Hierbij willen we de ondernemers uit ons gebied uitnodigen om met deze transitie mee te gaan. Geen verplichting, maar verleiding.

Lokaal duurzaam

Door lokaal geproduceerde (streek) producten ook actiever aan te bieden aan lokale bevolking hoeft het product minder te reizen. We willen kijken naar mogelijkheden om dit efficiënt en effectief te kunnen ontplooiën.

Bekend maakt bemind

Door het initiëren van contact tussen de agrarische sector en de rest van de bevolking ontstaat begrip. Ook zie je kruisbestuiving van ideeën en concepten.

Door evenementen zoals Over 't Hek en door innovatieve natuur-inclusieve boerderij-educatie kan de sector zich tonen aan het publiek.

Boerenlandvogels

Grutto, wulp, tureluur, leeuwerik en de kievit. Weidevogels die thuishoren in de Nederlandse landschappen, maar waarvan de aantallen al jarenlang achteruit hollen.

Agrarische ondernemers werken in Weerribben-Wieden samen met natuurorganisaties aan het verbeteren van de omstandigheden voor de boerenlandvogels. Samen zorgen ze bijvoorbeeld voor meer bloemrijke weides waarin de vogels hun kuikens groot kunnen brengen

Doel 4

Toekomstbestendige agrarische sector

De komende 10 jaar willen we de agrarische sector toonaangevend maken. Participatie op basis van vrijwilligheid is hierbij voor ons van belang. Wij willen de agrarische ondernemers verleiden om mee te doen met het vinden van oplossingen voor ons gebied. Vakmanschap staat hierbij centraal.

Met elkaar willen we onderzoeken hoe we de verbinding met de samenleving kunnen verbeteren, hoe we weidevogels nog beter kunnen beschermen, hoe we nog meer kunnen bijdragen aan de biodiversiteit, hoe we robuuste landbouw kunnen realiseren in een complexe omgeving. Vervolgens kunnen we deze onderzoeken omzetten in acties, studies en proeftuinen.

Acties waarvoor subsidie wordt gevraagd

- Kansen inzichtelijk maken voor multifunctionele landbouw en het aanjagen van agrarische natuurcollectieven
- Stimuleren van natuur-inclusieve landbouw
- Opzetten en uitdragen boerderij-educatie

Criteria

- Criterium 4: Ruimtelijke inrichting en waarden in overeenstemming met de gebiedsidentiteit
- Criterium 5: Samenhang en identiteit
- Criterium 7: Verbondenheid met regionale gemeenschap

Doel 5: Gebiedseducatie

Samenwerking met IVN

Al sinds de oprichting van het Nationaal Park worden educatieve activiteiten georganiseerd voor verschillende doelgroepen. De uitvoering hiervan wordt gecoördineerd door IVN. De focus van de activiteiten is gericht op jeugd en jongeren, binnen- en buitenschools. Een grote groep vrijwilligers is actief als 'groene voorlichter'. Zij organiseert voor deze groep thema- en bijscholingsmomenten.

Gastheerschap en educatie

Van de recreatieondernemers heeft een grote groep het programma Gastheer van het Landschap gevolgd en is geregistreerd als gastheer van het Nationaal Park. Met en voor deze gastheren en gastvrouwen worden cursussen, bijscholing, excursies en netwerkbijeenkomsten georganiseerd.

Het verhaal van het gebied dient meer de paraplu van de educatie te worden, naast de feitenkennis over de natuur. Educatie dient in Weerribben-Wieden de aankomende jaren sterker gericht te worden op parkbelevens.

Meer dan het overdragen van feiten, weetjes en pure kennis staat de beleving van het gebied en alles wat hierin leeft, woont en voorkomt voorop.

Magische momenten

De landelijke educatiestrategie voor de Nationale Parken, 'Magische momenten' genaamd, is erop gericht om zoveel mogelijk mensen op het juiste moment met een passend aanbod te bereiken. Hierbij wordt de link gelegd tussen beleving en educatie.

Bij educatie nemen we verwondering als basis. Educatie is een waardevol instrument voor het onderhouden en uitbreiden van netwerken (gastheren, bewoners, jongeren, vrijwilligers, ondernemers, bezoekers) waardoor draagvlak en betrokkenheid worden vergroot. Het betrekken van 'Streekholders': samenwerking met lokale, regionale en nationale partijen hierbij is noodzakelijk.

Doel 5

Van natuureducatie naar gebiedseducatie

Magische momenten en topervaringen in Nationaal Park Weerribben-Wieden

In de komende 10 jaar willen we met educatie bereiken dat bezoekers een bijzondere ervaring beleven op het gebied van natuur, cultuur en landschap en dat de liefde voor natuur van jongs af aan wordt aangewakkerd. We willen dat bezoekers met lof over ons gebied gaan spreken en als vanzelf ambassadeurs creëren. Met gebiedsverhalen gaan we hen daarbij houvast bieden.

Acties waarvoor subsidie wordt gevraagd

- Uitrollen landelijke educatiestrategie 'Magische momenten'
- Content ontwikkelen / versterken gebiedsidentiteit / oude ambachten

Criteria

- Criterium 8: Educatie

Lokale musea

Het cultuurhistorische verhaal van Nationaal Park Weerribben-Wieden wordt ook verteld door de vele lokale musea verspreid door ons gebied. Op deze locaties worden historische achtergronden geduid, het 'leven van toen' beleefbaar gemaakt en ambachten ten toon gespreid. De kracht van deze musea kan worden versterkt door het meer samenbrengen van deze verhalen en ze te verenigen binnen de educatiestrategie.

Contentontwikkeling

Nationaal Park Weerribben-Wieden heeft alle ingrediënten in huis om zijn bezoekers te raken met de natuur. Ons Nationaal Park wil educatie nadrukkelijker een rol geven bij contentontwikkeling voor gebiedsverhalen.

Het verhaal van Weerribben-Wieden is leidend in al onze educatieve activiteiten. We werken verder aan het beleefbaar maken van het verhaal van de streek, op basis van de op te stellen landschapsbiografie en landschaps-ecologische analyse. Alle activiteiten en programma's krijgen het gemeenschappelijke Weerribben-Wieden verhaal als vertrekpunt. Het verhaal van (cultuur)historie, geologie, cultuurlandschap en natuurinclusieve landbouw, de oude ambachten.

Vrijwilligers en bezoekerscentra

De twee bezoekerscentra in Nationaal Weerribben-Wieden, beheerd door Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, zijn educatieve bronnen bij uitstek.

Samen met vele vrijwilligers worden er begeleide vaartochten en wandelingen naar diverse bijzondere locaties in het gebied georganiseerd.

We betrekken scholen intensief bij ons gebied. We bieden we lesprogramma's aan en organiseren we schoolprojecten.

Doel 6: Compact programmamateam

Met de profilerings- en transitieagenda vinden we het van belang de stichting uit te breiden met expertise en vertegenwoordiging vanuit waterschap en provincie en met incidentele inbreng van experts vanuit onderzoeksinstellingen. In het kader van de gebiedsgerichte aanpak van de provincie Overijssel hebben we de ambitie om ons te ontwikkelen tot een overkoepelend gebiedsoverleg voor Weerribben-Wieden in plaats van de vele separate overlegstructuren zoals Natura2000, de Veenweidevisie en Giethoornse overleggen.

Naast de rol van gebiedsboard willen we door met onze rol als projectinitiator / gebiedsstimulator. Die hebben we pas sinds kort, vanaf 2020, maar we zien dat juist hier kansen liggen tot samenwerken en stimuleren van initiatieven die bijdragen aan de opgaven en ambities. We willen innovaties leidend tot een toekomstbestendig gebied bevorderen. Rondom toerisme en recreatie, maar ook op grotere thema's zoals klimaat, toekomstbestendige landbouw, watermanagement en meer.

Onze rol en basishouding naar het gebied

De Stichting Weerribben-Wieden is een afspiegeling van het gebiedsnetwerk. Provincie Overijssel en Gemeente Steenwijkerland zijn ons vertrekpunt, maar ook met andere regionale partners werken we samen. We stimuleren, initiëren, faciliteren. Onze rol eindigt zodra een initiatief in de uitvoeringsfase komt.

Onze rollen

- Gebiedspromotie: profileren van het gebied voor bezoekers
- Gebiedsboard: we geven als gebiedsoverlegorgaan gevraagd en ongevraagd advies
- Gebiedsfacilitator: aanjagen, coördineren, verbinden van initiatieven
- Gebiedsontwikkelaar: het opstellen van een Ambitiedocument met integrale toekomstvisie en uitvoeringsprogramma

Doel 6

Opbouwen compact Nationaal Park programmamateam

Gebiedsfacilitator, gebiedspromotor, gebiedsontwikkelaar, gebiedsboard

Vanaf 2017 heeft de stichting hoofdzakelijk gedraaid op de inzet van de bestuursleden. De gemeente levert capaciteit voor de uitvoering van projecten waar de stichting opdrachtgever voor is. Maar om onze nieuwe ambities waar te maken is meer nodig dan vrijwillige inzet. We vinden het van belang om te beschikken over een adequaat Nationaal Park programmamateam, dat de strategische doelen kan operationaliseren en kan werken aan de beoogde kwaliteitssprong.

We gaan een programmamateam bouwen dat dagelijks uitvoering geeft aan onze kerntaken.

Acties waarvoor subsidie wordt gevraagd

- Samenstellen van het programmamateam

Criteria

Criterium 10: Governance

Onze visie en missie:

Een liefdesverklaring aan elkaar én de kroonjuwelen van het gebied

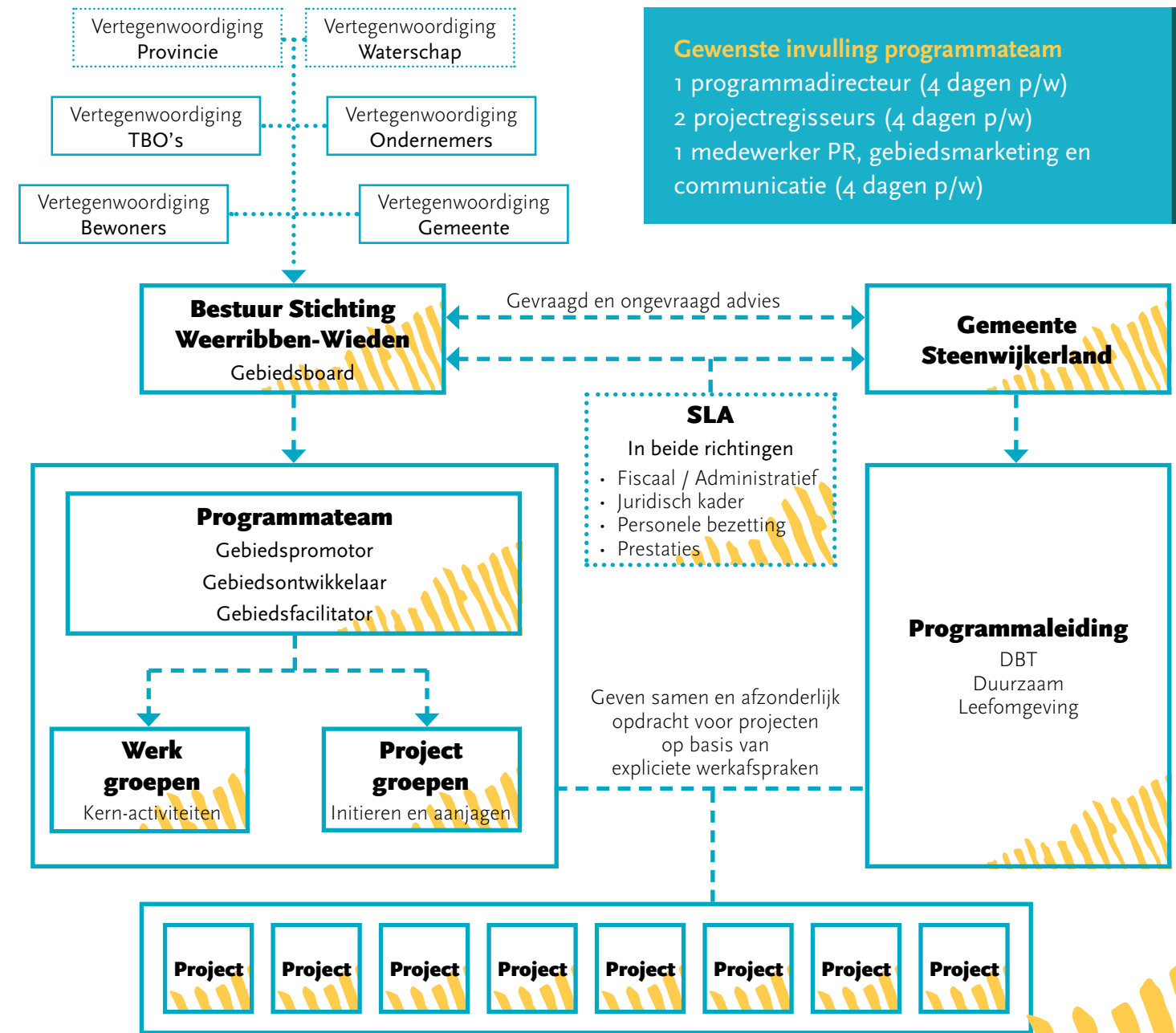
Ons Nationaal Park is de hoeder van het gebieds-DNA, de gebiedsdoelen. Onze stichting signaleert, agendeert en stimuleert. Zij is de poortwachter van het goede voor Weerribben-Wieden. Rijk, provincie, gemeente zorgen voor de randvoorwaarden. De stichting initieert, co-creëert en stimuleert bewoners, bedrijven, kennisinstellingen en overheden om te komen tot goede voorstellen en mooie ingrediënten, teneinde een (NP)gebied van wereldklasse te realiseren. Een gebied dat zijn economische en ecologische kracht in balans benut.

De stichting houdt de ambitieuze gebiedsdoelen scherp, zij is een pur sang verbinder en aanjager. Ons doel: het gebiedsnetwerk hechter maken, zodat er toenemende wederkerigheid en vertrouwen in de gebiedsmogelijkheden ontstaat. We zorgen dat iedere stakeholder steeds effectiever in zijn rol zit en er een optimale samenwerkingscultuur ontstaat. Dit organiseren we zodanig, dat er 'collectieve ambities' ontstaan.

De stichting is de gebiedsstimulator zonder waardeoordeel. Ze moedigt andere partijen aan om de kracht van het gebied verder te versterken. Het enige waar zij zich actief op richt is haalbaar potentieel waarmaken, en tot meer synergie en synthese aanzetten. Daar is de stichting zelf het toonbeeld van. Samenwerking is de kern.

De stichting etaleert zichzelf als uithangbord voor de schoonheid van Weerribben-Wieden. Als gebiedsboard signaleert ze knelpunten in de driehoek leefbaarheid – economie – ecologie en geeft daarover een afgewogen oordeel. Als gebiedsregisseur initieert, stimuleert, faciliteert en verbindt ze tot hechte coalities.

De 9 hechte gebiedspartners zijn smeders van collectieve ambities in Nationaal Park Weerribben-Wieden Nieuwe Stijl.

Deel 3: Hoe komen we daar?

Structuur en planning

Structuur in de aanpak

Voor ieder van de hierboven geschreven strategische doelen zijn activiteiten opgesteld.

Deze activiteiten geven praktische invulling en helpen de ambitie die in het strategisch doel is gesteld te behalen. Alle activiteiten zijn genummerd met het doelnummer en het activiteitsnummer.

Per activiteit zijn er vervolgens één of meerdere sub-activiteiten opgesteld. Deze sub-activiteiten zijn uitsplitsingen van de benodigde acties die genomen moeten worden om een activiteit uit te voeren.

Sub-activiteiten kunnen bijvoorbeeld uren zijn van een medewerker van het programmteam, maar ook kosten voor advies of ontwikkeling door derden.

Uiteindelijk zijn de sub-activiteiten voorzien van een begroting. Deze is in dit projectplan samengevat weergegeven. De volledige begroting is te zien in bijlage 4.

Planning

Globaal zijn alle activiteiten in te delen in twee fases:

Fase 1 (2021)

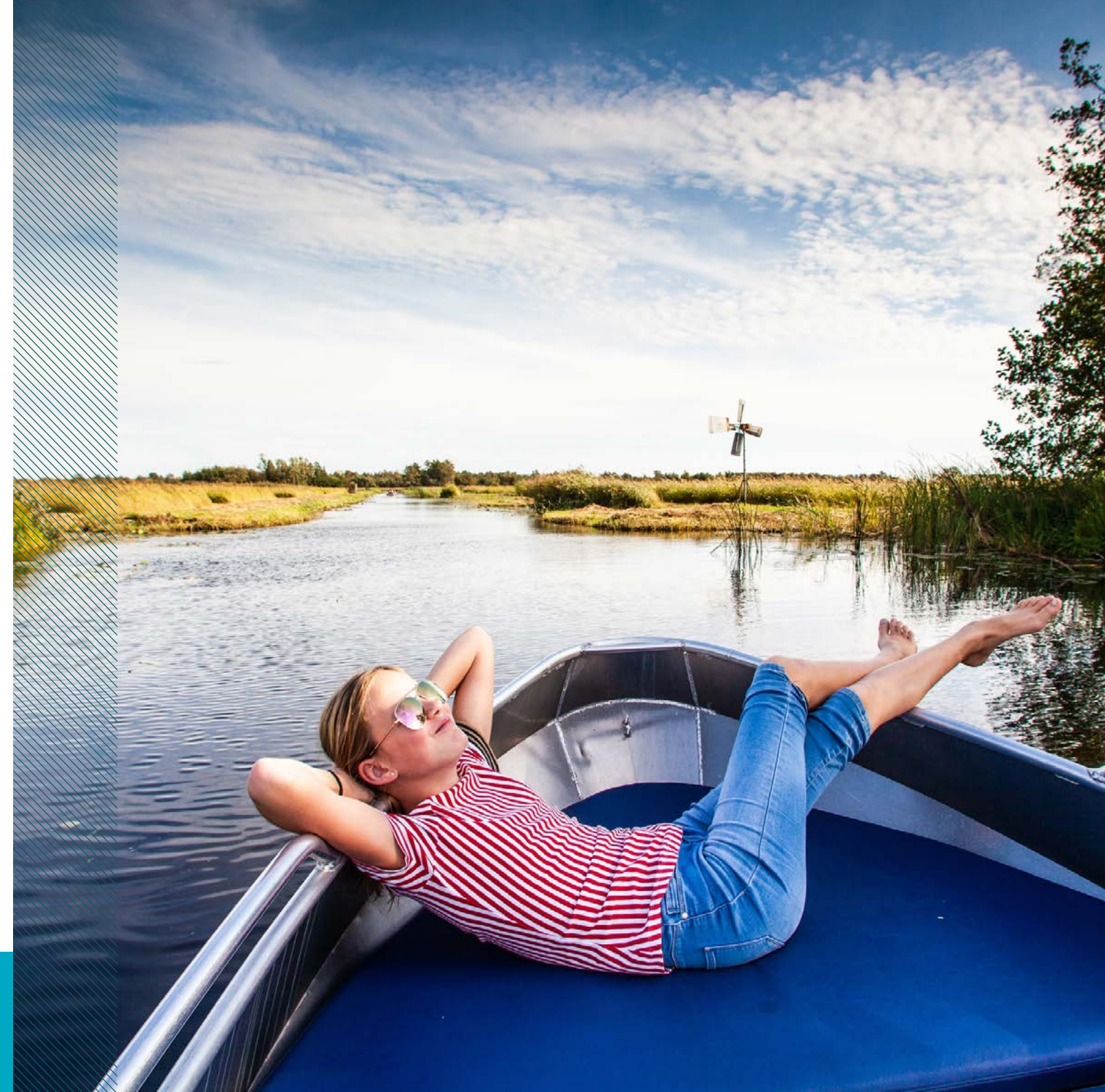
- Opbouw programmteam
- Komen tot een Ambitiedocument (toekomstvisie)
- Verkenning & studies
- Delen uitkomsten
- Activatie & participatie

Fase 2 (2022 en 2023)

- Verrijken Ambitiedocument met uitvoeringsagenda
- Activiteiten realiseren t.b.v. strategische doelen
- Participatie in projecten

Voorts is voor iedere subactiviteit een fijnmaziger planning gemaakt. Deze is te vinden in de tabel in bijlage 4.

Tenslotte wordt bij de uitvoering van de (sub) activiteiten de codering gebruikt voor de verantwoording.

Plan van Aanpak en Begroting

Strategisch doel 1: Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied

1-1	Activiteit	Stakeholdersanalyse
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	In kaart brengen van de belangrijkste belanghebbenden, samenwerkingspartners en initiatiefnemers. Draagvlak, onderzoeks- en realisatiekracht achter ambities en opgaven.
1-2	Activiteit	Communicatie en participatiestrategie
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Wijze van beïnvloeden van - communiceren aan - verhogen deelname van inwoners, bezoekers en gebruikers. NP, van en voor iedereen. Trotse groep bijdragers aan strategische doelen.
1-3	Activiteit	Participatie bij gebiedsanalyse en opstellen toekomstvisie
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Alle belanghebbenden dragen bij aan een toekomstvisie voor Weerribben-Wieden. Natuur - landbouw - toerisme - 3 transities kunnen naast elkaar gerealiseerd worden.

Strategisch doel 2: Ambitiedocument

2-1	Activiteit	Landschapsbiografie, landschapsecologische analyse en landschapsstrategie
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Onderzoek van de landschapsecologische kenmerken van het gebied. Vormgegeven in een gebiedsproces. Zicht op sterktes en zwaktes en gebruik ervan voor maatregelen voor natuur, landbouw, 3 transities en leefbaarheid
2-2	Activiteit	Ophalen ambities uit gebied en maken ambitiekaart
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	De mensen maken het gebied. Ophalen hoe zij de leefbaarheid in het gebied voor zich zien. Moodbord - stalenkaart met geografische en thematische ambities voor de aankomende 5 - 10 jaren.
2-3	Activiteit	Participatieproces rondom ambitiedocument
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Alle belanghebbenden dragen bij aan een toekomstvisie voor Weerribben-Wieden. Natuur - landbouw - toerisme - 3 transities kunnen naast elkaar gerealiseerd worden.
2-4	Activiteit	Opstellen Ambitiedocument – Toekomstvisie (incl. 3 transities)
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Geografische en thematische uitwerking van ambities en opgaven in het gebied rondom natuur - landbouw - toerisme - 3 transities. Toekomstvisie Weerribben-Wieden met een gedetailleerd uitvoeringsprogramma voor komende 3 - 5 jaar.
2-5	Activiteit	Onderzoek en wetenschap betrekken in proeftuinen
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	In Weerribben-Wieden vind het summum o.g.v. natuur, landbouw, toerisme, in een kwetsbaar gebied. We willen ons bewust worden van de onderliggende ingrediënten. Ecologische en toeristische innovaties ontwikkelen.

Strategisch doel 3: Uitblinken in gastvrijheid

3-1	Activiteit	Merkactivatieplan
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Vaststellen wat het DNA - de merkwaarden van Weerribben-Wieden zijn. Merkwaarden laden in gebiedsmarketing, onderdeel maken van toekomstvisie en uitvoeringsprogramma.
3-2	Activiteit	Samen aan de slag: Stimuleren / ophalen project ideeën
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	9 gebiedspartners zetten hun werkorganisatie gebundeld in om met het gebied te bewegen op ambities en opgaven. Co creerend geven zij vorm aan projecten die de strategische doelen tot realisatie brengen.
3-3	Activiteit	BezoekersCentrum Ossenzijl: energieneutraal en uitdrager van 3 transities
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Ontvangstlocaties, gebiedsverhalen, georganiseerde ontmoetingen: worden dragers van onze ambities en opgaven. Ontmoetingsplekken in het gebied, waaronder bezoekerscentra, communiceren actief over Weerribben-Wieden als levend gebied waarin uitdagingen rondom klimaat, duurzaamheid, balans economie - ecologie worden vormgegeven. Zo inspireren we hen en dragen we bij aan bewustzijn rondom de 3 transities.
3-4	Activiteit	Verlengen 'Charter for Sustainable Tourism'
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Het verlengen van het reeds bestaande keurmerk. Het keurmerk actief uitdragen: Weerribben-Wieden als eco-toerisme bestemming.

Strategisch doel 4: Toekomstbestendige landbouw

4-1	Activiteit	Kansen inzichtelijk maken voor multifunctionele landbouw en het aanjagen van agrarische natuurcollectieven
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Verkenning naar landbouwsoorten die ons gebied aankan. Toekomstvisie voor landbouw in ons gebied.
4-2	Activiteit	Stimuleren van natuur-inclusieve landbouw
	Fase	Fase 1 (2021)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Kansen voor afname, schaalbaarheid en distributie van lokaal geproduceerde producten. Business- en verdienmodel voor streekproducten. Ontwikkelen eigen Weerribben-Wieden merk.
4-3	Activiteit	Opzetten en uitdragen boerderij-educatie
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Kinderen en bezoekers laten kennismaken met het boerderij leven en de ambities en opgaven. Zicht geven op wat ervoor nodig is om duurzaam te kunnen boeren in ons gebied.

Strategisch doel 5: Van natuur- naar gebiedseducatie

5-1	Activiteit	Uitrollen landelijke educatiestrategie ‘Magische momenten’
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Met educatie- en erfgoedpartners de kroonjuwelen van landschap en cultureel erfgoed beleefbaar maken. Na een verblijf kun de unieke ervaring met het gebied verklaren en overdragen.
5-2	Activiteit	Content ontwikkelen / versterken gebiedsidentiteit / oude ambachten
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Onze gebiedsidentiteit is vastgesteld. Dragere ontwikkelen waardoor deze beleefbaar wordt. Inwoners, gebruikers, bezoekers vertellen waarom ze houden van het gebied. Daarmee enthousiasmeren ze anderen.

Strategisch doel 6: Opbouwen compact Nationaal Park Programma-team

6-1	Activiteit	Samenstellen van het programmateam
	Fase	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)
	Werkwijze / Verwacht resultaat	Van vrijwilligersorganisatie, naar compacte professionele werkorganisatie. De strategische doelen, activiteiten, allianties, arrangementen, projecten, vragen om dagelijkse sturing, inrichting en verrichting. Daarvoor wordt een klein structureel team opgebouwd.

Begroting

Hieronder is per activiteit het begrote bedrag weergegeven.

Code	Omschrijving	Kosten intern	Kosten extern	Totaal
1-1	Stakeholdersanalyse	5.200	0	5.200
1-2	Communicatie en participatiestrategie	3.250	0	3.250
1-3	Participatie bij gebiedsanalyse en opstellen toekomstvisie	110.500	0	110.500
2-1	Landschapsbiografie, landschapsecologische analyse en landschapsstrategie	0	100.000	100.000
2-2	Ophalen ambities uit gebied en maken ambitiekaart	42.000	0	42.000
2-3	Participatieproces rondom ambitiedocument	113.750	0	113.750
2-4	Opstellen Ambitiedocument – Toekomstvisie (incl. 3 transities)	0	25.000	25.000
2-5	Onderzoek en wetenschap betrekken in proeftuinen	52.000	0	52.000
3-1	Merkactivatieplan	19.500	0	19.500
3-2	Samen aan de slag: Stimuleren / ophalen project ideeën	135.000	0	135.000
3-3	BezoekersCentrum Ossenzijl: energieneutraal en uitdrager van 3 transities	0	75.000	75.000
3-4	Verlengen 'Charter for Sustainable Tourism'	10.125	0	10.125
4-1	Kansen inzichtelijk maken voor multifunctionele landbouw en het aanjagen van agrarische natuurcollectieven	10.125	0	10.125
4-2	Stimuleren van natuur-inclusieve landbouw	0	45.000	45.000
4-3	Opzetten en uitdragen boerderij-educatie	0	20.000	20.000
5-1	Uitrollen landelijke educatiestrategie 'Magische momenten'	0	75.000	75.000
5-2	Content ontwikkelen / versterken gebiedsidentiteit / oude ambachten	6.500	0	6.500
6-1	Samenstellen van het programmateam	52.000	0	52.000
Totaal		559.950	340.000	899.950

Wij zijn van mening met dit projectplan duidelijk uiteen te zetten welke toekomstrichting wij zien voor Nationaal Park Weerribben-Wieden.

Een duidelijk kader met ambities, gegrond in onderzoek en gegroeid uit passie voor het gebied.

Een kader van waaruit wij, als Stichting Weerribben-Wieden, vooruit durven kijken naar een duurzaam en toekomstbestendig beeld van ons prachtige gebied, florerend in kansen voor de drie-eenheid natuur, economie en leefbaarheid en met de juiste aandacht voor de drie transitieopgaves.

Projectplan en subsidieaanvraag

Naast dit projectplan is de formele subsidie aanvraag 'Tijdelijke ondersteuning Nationale Parken' geschreven. Deze aanvraag is integraal onderdeel van dit plan.

Vervolgproces

De indiening van de aanvraag is voor 15 september 2020.

De beslissing tot toekenning wordt binnen 13 weken na deze datum genomen.

- Gemeente Steenwijkerland. (2018, mei). *Coalitieakkoord 2018-2022: Door verbinding naar resultaat*.
- Gemeente Steenwijkerland en Stichting Weerribben-Wieden. (2020). *Visie Recreatie en Toerisme: Perspectief Bestemming Weerribben-Wieden 2025 (nog niet vastgesteld)*.
- Kernteam Nationaal Park Weerribben-Wieden. (2017, 20 februari). *Eindadvies Kernteam Weerribben-Wieden*. Rapport.
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2019, 21 augustus). *Klimaatakkoord*. Publicatie | <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2020, 24 april). *Kamerbrief over voortgang stikstofproblematiek: structurele aanpak*. Kamerstuk | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>
- Nationale Parken Bureau. (2018, mei). *Werkkader 'De standaard voor gebiedsaanduiding Nationaal Park'*. Rapport | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/26/de-standaard-voor-de-gebiedsaanduiding-nationaal-park>
- Programmadirectie Natura 2000. (2013-1). *Weerribben: Aanwijzing* | natura 2000. <https://www.natura2000.nl/gebieden/overijssel/weerribben/weerribben-aanwijzing>
- Programmadirectie Natura 2000. (2013-2). *Wieden: Aanwijzing* | natura 2000. <https://www.natura2000.nl/index.php/gebieden/overijssel/wieden/wieden-aanwijzing>
- Provincie Overijssel. (2017, 30 maart). *Natura-2000-beheerplan De Wieden en Weerribben*.
- Provincie Overijssel. (2017, 31 oktober). *Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) De Wieden en Weerribben*. Rapport
- Waterschap Drents Overijsselse Delta. (2020, 26 mei). *Ontwerp Watervisie: Meer dan water*. Rapport.

Fotografie

- Pagina 12, 70: Philip Friskorn
- Pagina 31: Thomas Brus
- Pagina 44: Roel Hoeve
- Pagina 58: Natuurmonumenten
- Pagina 74, 82: Bea Claessens
- Achterkant: Sjoerd van der Wal

Alle andere foto's komen uit de Beeldbank voor Weerribben-Wieden van MarketingOost.

Bijlage 1: Programma van Eisen voor systeemanalyse

Hieronder is een voorlopig Programma van Eisen opgesteld voor de geïntegreerde landschapsbiografie en landschapsecologische systeemanalyse.

1. Het ontstaan van het natuurlijke landschap (genese, bodemvorming, hydrologie, potentieel natuurlijke vegetatie)
2. De samenhangende ecosystemen en grootschalige natuurlijke processen
3. De macro-gradiënten (relaties tussen fysisch-geografische regio's, tussen lage en hoge gebieden, tussen natuurgebied en omgeving)
4. De ontginningsgeschiedenis van het gebied en de ontwikkelingen die het landschap in de loop der eeuwen heeft doorgemaakt
5. Hoe de mens een rol heeft gespeeld in het ontstaan van halfcultureel en cultureel landschappen en de vegetatietypen die daaruit voortgekomen zijn
6. De ecologische betekenis van het gebied, de soortenrijkdom en kenmerkende systeemeigen soorten, de sleutelsoorten en dat in Nederlands en internationaal perspectief
7. Hoe de mens heeft ingegrepen in de natuurlijke ecosystemen en wat daar de effecten van zijn geweest
8. De manier waarop mensen in het verleden natuur en landschap hebben beleefd en de veldnamen en verhalen die plekken en terreinen in het landschap een eigen identiteit geven
9. De historische gelaagdheid (of tijddiepte) van het landschap (de herkenbaarheid van historische elementen, patronen en processen in het huidige landschap en hun samenhang in ruimte en tijd; het beschrijven van wezenlijke kenmerken/kernkarakteristieken)
10. De ruimtelijke opbouw en landschappelijke verscheidenheid van het gebied (de gebiedsidentiteiten)
11. De huidige abiotische en de abiotische relaties van het gebied en de mogelijkheden tot herstel
12. Een beschrijving van de aanwezige natuur- en landschapswaarden en beschermings- en beleidsdoelen (Natura 2000, Kader Richtlijn Water, Natuur Netwerk Nederland, Rode Lijst soorten)
13. Een inventarisatie van op te lossen knelpunten voor het behoud en de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden
14. Een onderbouwd voorstel voor een gebiedsbepaling op basis van abiotische, natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische factoren en een grove zonering van natuurkernen, een landschaps- en ontwikkelzone

Bijlage 2: Onderdelen Ambitiedocument

Het ambitie-document - een toekomstbeeld met richtinggevende visies en principes-, moet toewerken naar het streefbeeld voor nationale parken. Dit ambitie-document geeft richting aan alle concrete activiteiten voor o.a. de inrichting, de ontwikkeling en het beheer van het gebied in al zijn facetten (waaronder ook beleving, educatie, voorlichting en promotie, monitoring), en geeft aan hoe de basisfinanciering wordt geregeld.

In het ambitie-document staat welke toekomstverwachting het bestuur van het nationaal park heeft ten aanzien van het gebied en dus welke toekomstige wezenlijke kenmerken het gebied zou moeten verkrijgen. Dergelijke ambities en richtinggevende visies en/of principes moeten duidelijk zijn, alsmede moet duidelijk zijn hoe met dergelijke ambities, visies of principes voor ogen wordt gewerkt aan realisatie. Hierbij geldt als uitgangspunt dat elke opvolgende ambitie een verdergaand beeld moet laten zien teneinde toe te werken naar dat

streefbeeld. Aanbevelingen voor het schrijven van het document kunnen zijn:

1. De ambitie formuleert de strategische doelen voor het totale schaalniveau (criteria 1 t/m 9).
2. De ambitie beschrijft kansrijke mogelijkheden die een nationaal park kan bieden om bij te dragen aan de transitie-opgaven op het gebied van klimaat, duurzame energie en landbouw.
3. De ambitie beschrijft de wijze waarop invulling wordt gegeven aan duurzaam toerisme. Het Charter for Sustainable Tourism kan hierbij als inspiratie dienen.
4. De te bereiken doelen zijn duidelijk zowel voor de korte als voor de lange termijn.
5. De ambitie beschrijft een gewenste zonering – als dat noodzakelijk is- , waarbij het gebied wordt onderscheiden naar verschillende functies.

6. De wijze van financiering voor realisatie van de nationale park ambities is in beeld gebracht .
7. De ambitie is of wordt geïncorporeerd in omgevingsvisies.
8. De ambitie is opgesteld samen met en onderschreven door zoveel mogelijk shareholders van het gebied.

Als onderdeel daarvan ziet Stichting Weerribben-Wieden de volgende onderwerpen als belangrijk en bepalend voor het bepalen van de visie:

1. Een toelichting op de gebiedsbepaling van het Nationaal Park in een kern-, landschaps- en ontwikkelzone;
2. Een samenvatting van de landschapsecologische en – historische analyse, inclusief beschrijving van de aanwezige kernkarakteristieken en natuurwaarden;

3. Een beschrijving van het Nationaal Park aan de hand van
4. de bestaande kwaliteit;
5. de potentie voor natuurbescherming, herstel en adaptatie;
6. de representatie en het onderscheidend vermogen;
7. de potentie om bij te dragen aan andere maatschappelijke opgaven;
8. De visie (en eventueel toekomstscenario's) van het Nationaal Park op het gebied van natuur, landschap, cultureel erfgoed, recreatie en toerisme, landbouw en andere relevante maatschappelijke opgaven die impact hebben op het landschap zoals klimaat en duurzame energie

9. De ruimtelijke (ontwerp)opgaven en bijbehorende kernkwaliteiten, kwaliteitsprincipes en uitgangspunten, bijvoorbeeld:
10. inrichtingsplannen voor specifieke deelgebieden;
11. landschappelijke en recreatieve zonering;
12. herkenbaarheid van routing, terreinmeubilair en informatievoorziening
13. Een uitvoeringsparagraaf op hoofdlijnen;
14. Een beschrijving van de manier waarop de visie en het uitvoeringsprogramma geëvalueerd worden.

Bijlage 3: Stressmonitor

Klimaat

Steenwijkerland kent gebieden die kwetsbaar zijn in droge zomers : het stuwwallenlandschap (bossen en houtwallen) en een zone langs de historische Zuiderzeekust (veenweidegebied / waardevol weidevogelgebied).Diezelfde gebieden zijn kwetsbaar bij hevige regenbuien.

De lager gelegen veenweidegebieden en de polders rondom Scheerwolde kunnen juist goed onder water lopen bij eventuele overstroming

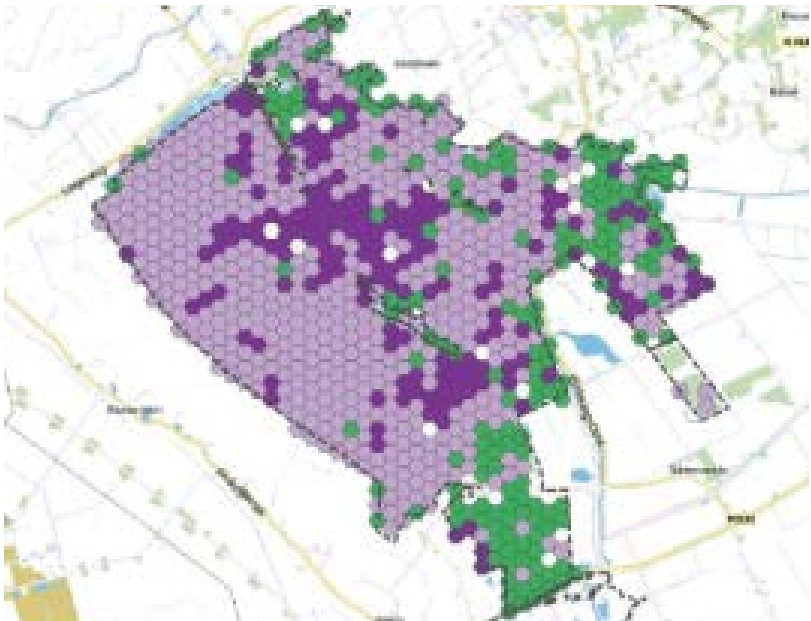
Stikstof

De natuur van Weerribben-Wieden heeft te maken met verdroging, vermesting en verzuring. Vermesting is het gevolg van stikstofuitstoot uit industrie, verkeer en landbouw. Het is van belang dat een vermindering van stikstofuitstoot op alle fronten wordt bereikt. Niet alle natuurtypen van Weerribben-Wieden hebben in gelijke mate last.

Er is sprake van een stikstofovermaat voor trilvenen, veenmosrietlanden, moerasheides en blauwgraslanden. (zie kaarten). Door de stikstofovermaat treedt verzuring op waardoor rietlanden, trilvenen en veenmosrietlanden verruigen: er is verhoogde bosopslag en grote overlast van haagwinde.

Stikstofbelasting voor de natuur

Op beide kaarten hiernaast is de mate van stikstofoverlast voor de natuur te zien. Op de lichtpaarse locaties is sprake van matige overbelasting, op de donkerpaarse locaties is sprake van sterke overbelasting.

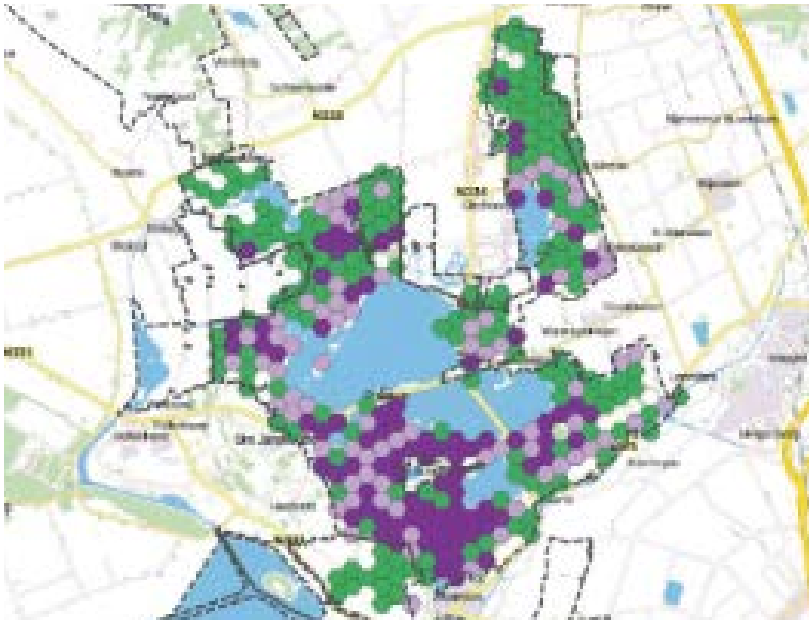

Stikstofoverbelasting referentiesituatie (2014)
(afstand stikstofdepositie tot de KDW) Weerribben.
Tussen haakjes aantal hectares

Bron: (Provincie Overijssel, 2017-1)

Mate van overbelasting
tussen haakjes aantal hectares

- Geen stikstofprobleem (571)
- Evenwicht (84)
- Matige overbelasting (1987)
- Sterke overbelasting (711)

Stikstofoverbelasting referentiesituatie (2014)
(afstand stikstofdepositie tot de KDW) De Wieden.
Tussen haakjes aantal hectares

Bron: (Provincie Overijssel, 2017-2)

Mate van overbelasting
tussen haakjes aantal hectares

- Geen stikstofprobleem (2557)
- Evenwicht (102)
- Matige overbelasting (1314)
- Sterke overbelasting (1313)

Oppervlaktewater

In een groot gedeelte van de boezem is de kwaliteit van het oppervlaktewater goed te noemen. Echter, door te hoge fosfaatbelasting is de waterkwaliteit van het boezemwater is nog niet altijd voldoende voor de meest kritische natuurtypen. In het kader van het Beheerplan Natura 2000 wordt in kaart gebracht hoe de verspreiding van het fosfaat verloopt en welke maatregelen mogelijk en nodig zijn om te komen tot de voor de natuur gewenste reductie.

Het waterpeil in de natuurkernen ligt fors hoger dan op andere plekken in het gebied. Daardoor is er sprake van wegzijging van het oppervlaktewater en treedt er op diverse locaties verdroging van trilvenen op. Ook in het veenweidegebied - dat als een krans om de natuurkernen heen ligt - is sprake van wegzijging van water richting de Noordoostpolder.

In het veenweidegebied is sprake van steeds verder gaande bodemdaling. Dit vraagt om een heroriëntatie op de waterhuishouding, die ook van belang is om de kwaliteit van de natuur voor de lange termijn te kunnen

garanderen.

Richting 2050 verwacht het Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD) dat het voortbestaan van de huidige functies in de veenweidegebieden, mede vanuit de klimaatverandering, steeds meer onder druk komt te staan. WDOD stelt in hun ontwerp Watervisie: 'Meer dan water' dat zij tot 2030 de huidige functies in gebieden waar bodemdaling plaats vindt, wil bedienen. "Dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden over de toekomst van deze gebieden." (WDOD, 2020)."

In het Klimaatakkoord is opgenomen dat er per veenweidegebied samen met gebiedspartijen een veenweidestrategie moet worden opgesteld. Augustus 2020 is een eerste bespreking van de uitgangspunten voor deze strategie in het veenweidegebied waar Weerribben-Wieden toe behoort.

Het vele water in ons gebied kan bij de grote opgaven als energietransitie en klimaatadaptatie een rol spelen, bijvoorbeeld door het watersysteem in te zetten voor het opwekken van energie, of door het

vasthouden van water voor drogere tijden.

Zonne-energie

Steenwijkerland raamt de kwantitatieve opgave voor zonnepanelen op land op dit moment op 125 hectare. Samen met realisatie van circa 25 hectare zonnepanelen op dak wordt daarmee een groot deel van het elektriciteitsgebruik binnen de gemeente duurzaam opgewekt.

De gemeente hanteert bij uitvoering van dit beleid de zogenaamde 'zonneladder'. Deze geeft de voorkeursvolgorde aan voor het opwekken van zonne-energie, te weten:

- **Trede 1:** in bestaand bebouwd gebied op daken, dan wel in de groene omgeving op bestaande bouwvlakken;
- **Trede 2:** in bestaand bebouwd gebied op bedrijventerreinen en braakliggende gronden;
- **Trede 3:** aanvullend in de groene omgeving, niet zijnde natuur.

Het beleidskader 'Ruimte voor zonnepanelen op (Steenwijker)land' uit het coalitieakkoord (Gemeente Steenwijkerland, 2018) geeft aan waar de mogelijkheden op land zijn. Natura 2000 is uitgesloten, in weidevogelgebieden en agrarische natuurgebieden is beperkte toepassing mogelijk.

Omgevingsvisie

De gemeente Steenwijkerland start binnenkort met de actualisatie van de omgevingsvisie Waardevast landschap.

Eén van de redenen voor de actualisatie is het feit dat de omgevingsvisie om aanvulling vraagt op thema's als klimaat, energie en bodemdaling; weergegeven in deze stressmonitor. Steenwijkerland kent gebieden waar sprake is van een stapeling van deze grote opgaven. Gebieden waar het huidige grondgebruik op de lange termijn een andere toekomst nodig heeft en waar moet worden gezocht naar een aansprekend toekomstperspectief.

Bijlage 4: Uitgebreid Plan van Aanpak en begroting

Doel #	Strategisch doel	Act. #	Code	Activiteit	Fase	Subactiviteit Werkwijze Verwacht resultaat	Begin datum	Eind datum	Intern/extern	Medewerker / opdrachtnemer	Aantal uren	Bedrag uren	Subtotaal uren	Aantal vast	Eenheid	Bedrag vast	Subtotaal vast	Totaal
1	Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied	1	1-1	Stakeholdersanalyse	Fase 1 (2021)	In kaart brengen van de belangrijkste belanghebbenden, samenwerkingspartners en initiatiefnemers. Draagvlak, onderzoeks- en realisatiekracht achter ambities en opgaven.	01-01-21	01-07-21	Intern	Directeur	40	130	5.200				0	5.200
1	Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied	2	1-2	Communicatie en participatiestrategie	Fase 1 (2021)	Wijze van beïnvloeden van - communiceren aan - verhogen deelname van inwoners, bezoekers en gebruikers. NP, van en voor iedereen. Trotse groep bijdragers aan strategische doelen.	01-01-21	01-07-21	Intern	Medewerker Communicatie	50	65	3.250				0	3.250
1	Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied	3	1-3	Participatie bij gebiedsanalyse en opstellen toekomstvisie	Fase 1 (2021)	Alle belanghebbenden dragen bij aan een toekomstvisie voor Weerribben-Wieden. Natuur - landbouw - toerisme - 3 transities kunnen naast elkaar gerealiseerd worden.	01-01-21	31-12-21	Intern	Directeur	450	130	58.500				0	58.500
1	Naar een Nationaal Park organisatie van en voor het gebied	3	1-3	Participatie bij gebiedsanalyse en opstellen toekomstvisie	Fase 1 (2021)	Alle belanghebbenden dragen bij aan een toekomstvisie voor Weerribben-Wieden. Natuur - landbouw - toerisme - 3 transities kunnen naast elkaar gerealiseerd worden.	01-01-21	31-12-21	Intern	Medewerker Communicatie	800	65	52.000				0	52.000
2	Ambitiedocument	1	2-1	Landschapsbiografie, landschapsecologische analyse en landschapsstrategie	Fase 1 (2021)	Onderzoek van de landschapsecologische kenmerken van het gebied. Vormgegeven in een gebiedsproces. Zicht op sterktes en zwaktes en gebruik ervan voor maatregelen voor natuur, landbouw, 3 transities en leefbaarheid	01-01-21	31-12-21	Extern	Nog onbekend	0	0	0	1		100.000	100.000	100.000
2	Ambitiedocument	2	2-2	Ophalen ambities uit gebied en maken ambitiekaart	Fase 1 (2021)	De mensen maken het gebied. Ophalen hoe zij de leefbaarheid in het gebied voor zich zien. Moodbord - stalenkaart met geografische en thematische ambities voor de aankomende 5 - 10 jaren.	01-01-21	31-12-21	Intern	Projectregisseur	560	75	42.000				0	42.000
2	Ambitiedocument	3	2-3	Participatieproces rondom ambitiedocument	Fase 1 (2021)	Alle belanghebbenden dragen bij aan een toekomstvisie voor Weerribben-Wieden. Natuur - landbouw - toerisme - 3 transities kunnen naast elkaar gerealiseerd worden.	01-01-21	31-12-21	Intern	Directeur	475	130	61.750				0	61.750
2	Ambitiedocument	3	2-3	Participatieproces rondom ambitiedocument	Fase 1 (2021)	Alle belanghebbenden dragen bij aan een toekomstvisie voor Weerribben-Wieden. Natuur - landbouw - toerisme - 3 transities kunnen naast elkaar gerealiseerd worden.	01-01-21	31-12-21	Intern	Medewerker Communicatie	800	65	52.000				0	52.000
2	Ambitiedocument	4	2-4	Opstellen Ambitiedocument – Toekomstvisie (incl. 3 transities)	Fase 1 (2021)	Geografische en thematische uitwerking van ambities en opgaven in het gebied rondom natuur - landbouw - toerisme - 3 transities. Toekomstvisie Weerribben-Wieden met een gedetailleerd uitvoeringsprogramma voor komende 3 - 5 jaar.	01-01-21	31-12-21	Extern	Nog onbekend	0	0	0	1		25.000	25.000	25.000
2	Ambitiedocument	5	2-5	Onderzoek en wetenschap betrekken in proeftuinen	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	In Weerribben-Wieden vind het summum o.g.v. natuur, landbouw, toerisme, in een kwetsbaar gebied. We willen ons bewust worden van de onderliggende ingrediënten. Ecologische en toeristische innovaties ontwikkelen.	01-01-21	31-12-23	Intern	Directeur	400	130	52.000				0	52.000

Doel #	Strategisch doel	Act. #	Code	Activiteit	Fase	Subactiviteit Werkwijze Verwacht resultaat	Begin datum	Eind datum	Intern/ extern	Medewerker / opdrachtnemer	Aantal uren	Bedrag uren	Subtotaal uren	Aantal vast	Eenheid	Bedrag vast	Subtotaal vast	Totaal
3	Uitblinken in gastvrijheid	1	3-1	Merkactivatieplan	Fase 1 (2021)	Vaststellen wat het DNA - de merkwwaarden van Weerribben-Wieden zijn. Merkwwaarden laden in gebiedsmarketing, onderdeel maken van toekomstvisie en uitvoeringsprogramma.	01-01-21	31-12-21	Intern	Medewerker Communicatie	300	65	19.500				0	19.500
3	Uitblinken in gastvrijheid	2	3-2	Samen aan de slag: Stimuleren / ophalen project ideeën	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	9 gebiedspartners zetten hun werkorganisatie gebundeld in om met het gebied te bewegen op ambities en opgaven. Co creerend geven zij vorm aan projecten die de strategische doelen tot realisatie brengen.	01-01-21	31-12-23	Intern	Projectregisseur	1800	75	135.000				0	135.000
3	Uitblinken in gastvrijheid	3	3-3	BezoekersCentrum Ossenzijl: energieneutraal en uitdrager van 3 transities	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	Ontvangstlocaties, gebiedsverhalen, georganiseerde ontmoetingen: worden dragers van onze ambities en opgaven. Ontmoetingsplekken in het gebied, waaronder bezoekerscentra, communiceren actief over Weerribben-Wieden als levend gebied waarin uitdagingen rondom klimaat, duurzaamheid, balans economie - ecologie worden vormgegeven. Zo inspireren we hen en dragen we bij aan bewustzijn rondom de 3 transities.	01-01-21	31-12-23	Extern	Nog onbekend	0	0	0	1		75.000	75.000	75.000
3	Uitblinken in gastvrijheid	4	3-4	Verlengen 'Charter for Sustainable Tourism'	Fase 1 (2021)	Het verlengen van het reeds bestaande keurmerk. Het keurmerk actief uitdragen: Weerribben-Wieden als eco-toerisme bestemming.	01-01-21	01-07-21	Intern	Nog onbekend	135	75	10.125				0	10.125
4	Toekomstbestendige agrarische sector	1	4-1	Kansen inzichtelijk maken voor multifunctionele landbouw en het aanjagen van agrarische natuurcollectieven	Fase 1 (2021)	Verkenning naar landbouwsoorten die ons gebied aankan. Toekomstvisie voor landbouw in ons gebied. Samenwerken met boeren-, natuur-, en klimaatorganisaties om duurzame bedrijfsvoering in de landbouw op gang te brengen. Organiseren van toonaangevende voorbeelden die leiden tot goed voorbeeld doet volgen gedrag.	01-01-21	31-12-23	Intern	Projectregisseur	135	75	10.125				0	10.125
4	Toekomstbestendige agrarische sector	2	4-2	Stimuleren van natuur-inclusieve landbouw	Fase 1 (2021)	Kansen voor afname, schaalbaarheid en distributie van lokaal geproduceerde producten. Business- en verdienmodel voor streekproducten. Ontwikkelen eigen Weerribben-Wieden merk.	01-01-21	31-12-23	Extern	Nog onbekend	0	0	0	1		45.000	45.000	45.000
4	Toekomstbestendige agrarische sector	3	4-3	Het opzetten van boerderijeducatie voor basisscholen en voor toeristen.	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	Kinderen en bezoekers laten kennismaken met het boerderij leven en de ambities en opgaven. Zicht geven op wat ervoor nodig is om duurzaam te kunnen boeren in ons gebied.	01-01-21	31-12-23	Extern	IVN & LTO Noord	0	0	0	1		20.000	20.000	20.000
5	Van natuur- naar gebiedseducatie	1	5-1	Uitrollen landelijke educatiestrategie 'Magische momenten'	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	Met educatie- en erfgoedpartners de kroonjuwelen van landschap en cultureel erfgoed beleefbaar maken. Na een verblijf kun de unieke ervaring met het gebied verklaren en overdragen.	01-01-21	31-12-23	Extern	IVN	0	0	0	1		75.000	75.000	75.000
5	Van natuur- naar gebiedseducatie	2	5-2	Content ontwikkelen / versterken gebiedsidentiteit / oude ambachten	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	Onze gebiedsidentiteit is vastgesteld. Dragere ontwikkelen waardoor deze beleefbaar wordt. Inwoners, gebruikers, bezoekers vertellen waarom ze houden van het gebied. Daarmee enthousiasmeren ze anderen.	01-01-21	31-12-23	Intern	Medewerker Communicatie	100	65	6.500				0	6.500
6	Opbouwen compact Nationaal Park programmteam	1	6-1	Samenstellen van het programmteam	Fase 1 + 2 (2021 - 2023)	Van vrijwilligersorganisatie, naar compacte professionele werkorganisatie. De strategische doelen, activiteiten, allianties, arrangementen, projecten, vragen om dagelijkse sturing, inrichting en verrichting. Daarvoor wordt een klein structureel team opgebouwd.	01-01-21	31-12-21	Intern	Directeur	400	130	52.000				0	52.000

Aan: Programma Commissie Verkiezingsprogramma

Tweede Kamerverkiezingen 2021

Amersfoort, 26 juni 2020

Onderwerp: Nationale Parken in Nederland

Geachte leden van de Programma commissie.

Verzoek.

Wij, vertegenwoordigers van de Nationale Parken en de daarmee verbonden maatschappelijke organisaties, verzoeken u in uw verkiezingsprogramma de volgende passage op te nemen:

Onze Nationale Parken ontwikkelen zich tot de iconen van natuur, landschap en erfgoed. Ze zijn belangrijk voor recreatie, toerisme en ontspanning. Recent hebben we ervaren dat natuur is meer dan dit: het houdt ons land gezond en biedt economische mogelijkheden. Daarvoor is wel een robuuste en veerkrachtige natuur nodig. Nationale Parken verbinden natuur met de andere grote opgaven waar Nederland voor staat: de stikstof- en landbouwtransitie en de klimaatopgaven. Nationale Parken behoeven continuïteit, zoals bijvoorbeeld bij de aanpak van het waterbeleid. Instandhouding van de Parken is een vanzelfsprekendheid, voor huidige en toekomstige generaties. Daarom maken we structurele afspraken inzake aanpak en financiering voor de lange termijn over de instandhouding en doorontwikkeling van de Nationale Parken tussen Rijk, provincies en maatschappelijke partners.

Politieke context

De afgelopen jaren is een bijzondere samenwerking in gang gezet voor de doorontwikkeling van onze Nationale Parken tot (inter-)nationale iconen. Een breed scala aan maatschappelijke organisaties en overheden, waaronder het ministerie van LNV en het IPO, werken daarbij samen. Er vindt ondersteuning van het proces plaats door het Nationale Parken Bureau.

In 2015 is het Programma Nationale Parken gestart. Aanleiding was het door de Tweede Kamer aangenomen Amendement Jacobi/ van Veldhoven (Kamerstuk Vergaderjaar 2014-2015 34 000 XIII, Nr.56). Dit amendement beoogde middelen vrij te maken voor het opzetten en implementeren van een nieuwe standaard voor nationale parken. In 2016 hebben 13 maatschappelijke organisaties (o.a. de terrein beheerdersorganisaties en particulieren, MKB/VNO-NCW, Gastvrij Nederland, Samenwerkingsverband Nationale Parken, ANWB), het toenmalig ministerie van EZ en het IPO de Nationale Parken Deal gesloten. Dit om gezamenlijk een beweging op gang te brengen, die tot doel heeft:

- De kwaliteiten van Nationale Parken in Nederland te verhogen;
- De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur te versterken;
- Een sterkere merk- en marktpositie¹ van Nationale Parken te bereiken.

¹ Met merk- en marktpositie wordt hier niet anders bedoeld dan het versterken van de bekendheid en aantrekkelijkheid van Nationale Parken

Het Streefbeeld werd als volgt geformuleerd: De Nationale Parken in 2030 zijn nationale iconen met (inter-) nationale aantrekkingskracht. Ze vertellen ieder een eigen verhaal, presenteren zich gezamenlijk en samen vertellen ze het verhaal over Nederland. Het zijn meer dan de natuurterreinen die oorspronkelijk als Nationaal Park zijn aangewezen. Het zijn gebieden waarbinnen natuurkernen liggen in een groter landschappelijk/cultuurhistorisch ruimtelijk ensemble. Bewoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers voelen zich verbonden met het Nationaal Park en ontleen er de identiteit van de regio aan. De Nationale Parken vormen de basis voor de branding van de regio, zijn de drijfveer voor toeristische en recreatieve campagnes, en daarmee voor de sociaal- economische en sociaal-culturele ontwikkeling van de regio. Kortom: ze zijn het visitekaartje van de regio.

De stelselverantwoordelijkheid voor de Nationale Parken van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is verankerd in de wet Natuurbescherming.

In de concept Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zijn de Nationale Parken verankerd.

Inmiddels is een breed Nationaal Parken Platform gevormd bestaande uit de Nationale Parken en Maatschappelijke organisaties en is de Standaard Nationale Parken Nieuwe Stijl (mei 2018 als werkversie) verschenen. De Regiegroep van de opdrachtgevers (LNV en IPO) met een delegatie uit de maatschappelijke Partners zal leiding geven aan het vernieuwingsproces en de beoogde kwaliteitssprong bewerkstellingen. De minister van LNV heeft op 26 juli 2020 de Tweede Kamer laten weten dat zij trots is op de Nationale Parken, de pronkstukken van onze natuur. In de parken komen de waarden van natuur bij uitstek naar voren: mooi, kwetsbaar en noodzakelijk. Natuur is de basis van ons bestaan. Mensen genieten van natuur en worden er door geraakt.

Zij wil hier gezamenlijk de schouders onder zetten op basis van de ambities voor Nationale Parken nieuwe stijl. Zij ondersteunt dit eenmalig met een bedrag van € 6 miljoen voor de periode 2020–2022. Dat wordt aangevuld met cofinanciering vanuit de regio. Op basis van de opgedane ervaringen in de overgangperiode wil de minister verdere stappen zetten. We vinden dat met ingang van 2023 structurele afspraken moeten zijn gemaakt over de aanpak en financiering voor de langere termijn tussen Rijk, provincies en partners. Van het Rijk vragen we daarbij een jaarlijks bedrag van 10€ miljoen voor stelsel financiering, educatie, onderzoek en een Nationale Parken Bureau.

In de brief inzake de “Voortgang stikstofproblematiek: structurele aanpak” van 24 april aan de Tweede Kamer geeft het kabinet aan een gezamenlijk programma Natuur van rijk en provincies uit te werken. Aanvullend wordt vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), waarin ook natuur en landschap worden meegewogen, gewerkt aan een integraal programma voor het landelijk gebied. Natuur-inclusieve ruimtelijke inrichting valt ook vaak samen met andere maatschappelijke opgaven waaronder waterveiligheid, de energietransitie en klimaatbestendigheid.

In de inmiddels verschenen regeling (Staatscourant Nr. 285142 juni 2020) inzake de tijdelijke ondersteuning is de relatie gelegd tussen de Nationale Parken Nieuwe Stijl en de grote maatschappelijke transities rond klimaat, duurzame energie en landbouw.

We zijn graag bereid tot nadere toelichting. We ontvangen u graag daarvoor in één van onze Nationale Parken.

Met hartelijke groet,

Hendrik R. Oosterveld
Voorzitter Kernteam Nationale Parken²
+31(0)655824471

² Bestuurlijke delegatie van vertegenwoordigers van Partners Nationale Parken Deal, w.o. ANWB, Federatie Particulier Grondbezit, Gastvrij Nederland, Natuurmonumenten, Landschappen NL, VNO-NCW, IVN, NBTC, Samenwerkingsverband Nationale Parken.

CONCEPT MOTIE VNG VOOR STRUCTURELE FINANCIERING VAN NATIONALE PARKEN.

Aan Algemene ledenvergadering Vereniging Nederlandse Gemeenten
Datum
Betreft Structurele afspraken voor doorontwikkeling en de lange termijn instandhouding Nationale Parken tussen Rijk, provincies en maatschappelijke partners.

Constaterende dat:

Nationale Parken onze iconen zijn van natuur, landschap en erfgoed. De parken verbinden natuur met de andere grote opgaven waar Nederland voor staat zoals de stikstof- en landbouwtransitie en de klimaatopgaven. En ze zijn een belangrijke regionale dragers voor recreatie, toerisme en ontspanning.

De stelselverantwoordelijkheid voor de Nationale Parken is verankerd in de wet Natuurbescherming en belegt bij de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit(LNV).

De Nationale Parken in de Nationale Omgevingsvisie worden verankerd.

De afgelopen jaren een bijzondere publieke samenwerking in gang is gezet voor de doorontwikkeling van onze Nationale Parken ondersteund door het Nationale Parken bureau.

Een Nationale Parken deal is gesloten die tot doel heeft:

- De kwaliteiten van Nationale Parken in Nederland te verhogen;
- De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur te versterken;
- Een sterkere merk- en marktpositie van Nationale Parken te bereiken.

Een breed Nationaal Parken Platform is gevormd bestaande uit de Nationale Parken en Maatschappelijke organisaties.

Een Standaard Nationale Parken Nieuwe Stijl is verschenen.

De Regiegroep is gevormd bestaande uit LNV, IPO en een delegatie maatschappelijke partners die leiding geeft aan het vernieuwingsproces Nationale Parken Nieuwe Stijl.

De ambities eenmalig met € 6 miljoen voor de periode 2020–2022 zijn ondersteund aangevuld met cofinanciering vanuit de regio.

Overwegende dat:

Gemeenten bijdragen leveren vanuit algemene middelen voor de instandhouding van nationale Parken maar hier geen structurele financiering voor ontvangen.

Structurele afspraken inzake aanpak en financiering tussen Rijk, provincies en maatschappelijke partners noodzakelijk zijn voor doorontwikkeling en lange termijn instandhouding van de Nationale Parken.

Vraagt het VNG bestuur om:

Met de minister, het IPO en maatschappelijke partner in overleg te treden met als doel structurele afspraken te maken over aanpak en financiering voor de lange termijn instandhouding en doorontwikkeling van Nationale Parken.